

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena instytucjonalna)

**na Wydziale Zarządzania
Politechniki Częstochowskiej**

dokonanej w dniach 23-25 listopada 2012 roku przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

1. przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – członek PKA
- członkowie:
2. prof. dr hab. Tadeusz Kufel – członek PKA, ds. jakości
3. prof. dr hab. Anna Czubala – ekspert PKA,
4. prof. dr hab. Jerzy Lewandowski – ekspert PKA,
5. mgr Hanna Chrobak - Marszał – ekspert PKA, formalno-prawny
6. Prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz – członek PKA, przedstawiciel pracodawców
7. Mgr Ewelina Dyląg – ekspert PKA, przedstawiciel Krajowej Reprezentacji Doktorantów
8. Ludwika Nowak – ekspert PKA, przedstawiciel Parlamentu Studentów

Informacja o wizytacji i jej przebiegu

Wizytacja na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej w ramach oceny instytucjonalnej odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2012/20132. Wizytacja instytucjonalna na tym Wydziale odbyła się po raz pierwszy. Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny instytucjonalnej Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, nauczycielami akademickimi oraz pozostałymi pracownikami, a także studentami Wydziału Zarządzania oraz przedstawicielami pracodawców.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Strategia realizowana przez jednostkę

Wydział Zarządzania to jeden z 6 wydziałów Politechniki Częstochowskiej, którego studenci stanowią 46,9% ogółu wszystkich studentów Uczelni, 17,2% ogółu studentów studiów doktoranckich oraz 48,7% słuchaczy studiów podyplomowych. Studenci studiów stacjonarnych I i II stopnia stanowią 47,2% ogółu studentów Uczelni. Widoczna jest również przewaga studentów stacjonarnych na Wydziale, których udział w ogólnej liczbie studentów jednostki wynosi 64,2%. Utrzymująca się na tym samym poziomie liczba studentów studiów stacjonarnych I i II stopnia w ostatnich pięciu latach potwierdza silną pozycję tych kierunków studiów na Wydziale oraz w Uczelni.

Aktualnie trwa rekrutacja na studia doktoranckie.

Tabela nr 1 Liczba osób kształcących się w Uczelni i ocenianej jednostce

Forma kształcenia	Liczba studentów		Liczba uczestników studiów doktoranckich		Liczba słuchaczy studiów podyplomowych	
	Uczelni	Jednostki	Uczelni	Jednostki	Uczelni	Jednostki
Studia stacjonarne	7417	3498	368	56		
Studia niestacjonarne	4209	1951	9	9		
RAZEM:	11626	5449	377	65	224	109

1.1).

Strategia Politechniki Częstochowskiej została przyjęta Uchwałą Nr 330/2011/2012 Senatu w dniu 22 lutego 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju politechniki Częstochowskiej. W Strategii rozwoju Politechniki Częstochowskiej na lata 2012-2016 ujęto jej misję następująco: *Misją Politechniki Częstochowskiej jest tworzenie i przekazywanie wiedzy w celu kształcenia studentów w duchu prawdy, szacunku dla wiedzy, otwartości na nowe idee oraz poszanowania uniwersalnych wartości. Fundamentem działalności Politechniki Częstochowskiej są bogate tradycje akademickie tworzone przez dziesięciolecia jako rezultat pracy wielu pokoleń pracowników Uczelni.*

Wydział Zarządzania ma również określoną misję, która wpisuje się w misję Uczelni w zakresie swojej powinności w tym w szczególności w zakresie „zachowania tradycji wysokiego poziomu nauczania”. Misja Wydziału uszczegóławia ujęcie misji Uczelni poprzez wskazanie obszaru prowadzenia badań naukowych z wyodrębnieniem szczególnym nauk o zarządzaniu. Misja deklaruje również kształtowanie postaw tolerancji światopoglądowej oraz rzetelności dydaktycznej. Misja Wydziału dostrzega też problem jakości kształcenia jako priorytet swojej działalności. Strategia rozwoju Wydziału Zarządzania na lata 2012-2016 została zaakceptowana na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 23 października 2012 r. Cele strategii rozwoju Wydziału są zbieżne w misją Politechniki i nawiązują do polityki zapewniania jakości kształcenia realizowanej przez Uczelnię. Strategia rozwoju Wydziału Zarządzania powiązana jest ze wszystkimi założeniami przyjętymi przez Politechnikę Częstochowską w obszarach obejmujących rozwój :kapitału społecznego, nauki i badań, procesów dydaktycznych oraz współpracy ze środowiskiem lokalnym i regionalnym. Można uznać ,że Wydział wprowadzając w ostatnich latach takie kierunki studiów jak : finanse i rachunkowość , gospodarka przestrzenna i bezpieczeństwo i higiena pracy realizuje tę powinność wynikającą z misji ,która podkreśla otwartość na nowe idee. Wydział swoim działaniem wpisuje się w tradycje akademickie budowane od wielu lat na Uczelni, ponieważ wykazuje dynamiczny rozwój naukowy , co podkreśla uzyskanie w roku 2011 uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu .Strategia Wydziału uwzględnia politykę zapewnienia wysokiej jakości kształcenia poprzez współpracę z przedstawicielami pracodawców w zakresie kształcenia zgodnie z oczekiwaniami rynku pracy oraz wdrożenie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Strategia Wydziału obejmuje następujące obszary : rozwój kapitału społecznego, nauka i badania ,procesy dydaktyczne, współpraca ze środowiskiem lokalnym i regionalnym, infrastruktura dydaktyczna i naukowa., Można uznać, że obszary te wyczerpują wszystkie najważniejsze dla Wydziału sfery funkcjonowania. Strategia nie wyznacza jednak celów częściowych ani nie wskazuje narzędzi i sposobów realizacji zadań. Brak jest wskazania zespołów realizujących , osób odpowiedzialnych za poszczególne zadania i terminów ich realizacji .Nie ma też zasad monitorowania realizacji strategii. Sformułowane

zadania dostrzegają najważniejsze problemy które wymagają troski i dynamicznych działań jak : rozwój naukowy kadry akademickiej , rozwój kapitału społecznego poprzez umiędzynarodowienie co wydaje się, w świetle przeprowadzonej wizytacji, niezwykle istotnym priorytetem. Należy podkreślić iż w strategii ujęto zamiar utworzenia nowych kierunków studiów jak Zarządzanie zrównoważonym rozwojem, informatyka w zarządzaniu a także rozwój takich kierunków jak zdrowie publiczne oraz filologia.

Strategia Wydziału wpisuje się w pełni w określone dla całej Uczelni cele strategiczne. W sformułowanej przez Wydział Zarządzania misji i strategii rozwoju istotną rolę odgrywają wartości, które niosą ze sobą oferowane przez jednostkę kierunki kształcenia, ważne dla otoczenia gospodarczego i kształcenia absolwentów potrzebnych na rynku pracy. Należą do nich (por. 1.5 Raportu Samooceny):

- 1) wykształcenie wysokiej klasy specjalistów adaptujących się do zmiennych wymogów rynków – nie tylko europejskich, ale również światowych,
- 2) rozpowszechnianie wśród pracowników i studentów postaw przedsiębiorczości,
- 3) wpajanie odpowiednich umiejętności menedżerskich,
- 4) kształtowanie dobrych postaw etycznych, obywatelskich i społecznych.

Wśród celów strategicznych wizytowanej jednostki szczególnie podkreśla się powiązanie kształcenia jednostki z regionalnymi gałęziami gospodarki.

1.2).

Koncepcja kształcenia realizowana na Wydziale jest podporządkowane profilowi wydziału zorientowanemu na obszary dydaktyczne odpowiadające dyscyplinom naukowym związanym z procesami zarządczymi. Stąd jako podstawowe kierunki prowadzone na Wydziale należy wymienić :zarządzanie, logistyka, zarządzanie i inżynieria produkcji , bezpieczeństwo i higiena pracy a także utworzone relatywnie niedawno finanse i rachunkowość oraz gospodarka przestrzenna .Wygazane jest kształcenie na kierunku informatyka i ekonometria. Prowadzone kierunki : zarządzanie i inżynieria produkcji oraz bezpieczeństwo i higiena pracy wpisują się w profil kształcenia inżynierskiego właściwy dla Uczelni jako uczelni politechnicznej a takie kierunki jak logistyka, zarządzanie wyrażnie ten nurt kształcenia wspierają. Są też kierunki, które swoim profilem odbiegają od tradycji dydaktycznych Politechniki Częstochowskiej jak na przykład filologia ale dobrze wpisują się w zadania Wydziału. Podczas spotkania z kadrami akademicką przedstawiciele kierunku filologia podkreślali, iż kształcą studentów pod kątem przygotowania językowego z nachyleniem profesjonalnego przygotowania do tłumaczenia tekstów technicznych i ekonomicznych i podkreślali iż profil wydziału jest dla kadry filologicznej nowym wyzwaniem dla budowania odpowiedniej oferty dydaktycznej dla kierunku filologia. Ponadto wydział zapowiada powołanie nowych kierunków studiów takich jak : zarządzanie rozwojem zrównoważonym co będzie dobrze wspierać rozwój wydziału. Wydział uruchomił w roku akademickim 2012/2013 studia III stopnia w dyscyplinie nauki o zarządzaniu .Koncepcja programu tych studiów jest bardzo dobrze wpisana w misję i cele strategiczne Wydziału. Ponadto studia podyplomowe również wskazują , iż domena naukowa wydziału jaką jest dziedzina nauk ekonomicznych i dyscyplina nauki o zarządzaniu tworzy bardzo dobre podstawy do budowania innowacyjnej oferty dydaktycznej również dla studiów podyplomowych. Trzeba też podkreślić spójność badań naukowych w zakresie nauk o zarządzaniu z prowadzonym kształceniem na studiach I,II i III stopnia , które jest wyraźne powiązane z dyscyplinami naukowymi stycznymi z dyscypliną nauki o zarządzaniu jak ekonomia, finanse, nauki społeczne. Koncepcja kształcenia i działalność naukowo-badawcza ściśle realizują założenia strategii przyjętej przez Wydział. Działania w zakresie koncepcji kształcenia realizujące cele strategii dotyczą m.in. tworzenia i uruchomienia nowych kierunków, uruchomienia studiów doktoranckich, kształcenia studentów obcojęzycznych i

możliwości udziału w zajęciach prowadzonych w językach obcych przez studentów, zaangażowania przedstawicieli świata biznesu i organizacji samorządowych do realizacji procesu dydaktycznego.

Ważnym elementem realizacji strategii Wydziału są działania zmierzające do internacjonalizacji procesu kształcenia. W ramach poszczególnych kierunków studiów wybrane zajęcia prowadzone są w języku angielskim, co czyni ofertę bardziej atrakcyjną dla studentów i zorientowaną na potrzeby rynku pracy. W ramach realizacji projektu LPP Erasmus studenci Wydziału Zarządzania mają możliwość odbycia części studiów w uczelniach zagranicznych oraz praktyki w zagranicznych przedsiębiorstwach, organizacjach i instytucjach współpracujących z uczelnią. W ramach wymiany międzynarodowej istnieje również możliwość studiowania osób z zagranicy. Liczba studentów zainteresowanych ofertą dydaktyczną Wydziału Zarządzania znacznie wzrosła na przestrzeni ostatnich trzech lat. Jednocześnie kadra naukowo-dydaktyczna uczestniczy w wymianie o zasięgu międzynarodowym w ramach programu VISEGRAD STRATEGIC oraz programu LLP Erasmus w dwóch płaszczyznach STA (dotyczy prowadzenia zajęć dydaktycznych) oraz STT (dotyczy odbycia szkoleń w instytucjach dydaktycznych).

W zakresie działalności naukowo-badawczej działania mające na celu realizację założeń strategii Wydziału polegają m.in. na: tworzeniu kół naukowych, organizowanie spotkań naukowych typu konferencje, seminaria itp., pogłębienie współpracy między krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Na Wydziale Zarządzania zostało uruchomionych 17 kół naukowych, których celem jest pogłębianie wiedzy i umiejętności, uczestnictwo w konferencjach, seminariach naukowych, szkoleniach i stażach jak również współpraca z organizacjami i kołami naukowymi Politechniki Częstochowskiej oraz z innych uczelni.

Dużym osiągnięciem Wydziału Zarządzania, jako najmłodszego z sześciu istniejących wydziałów Politechniki Częstochowskiej, jak już wspomniano, jest uzyskanie uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych w zakresie nauk o zarządzaniu oraz uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu.

Pracownicy Wydziału Zarządzania systematycznie zwiększają liczbę publikowanych prac naukowych. W roku 2007 łączna liczba publikacji pracowników WZ wynosiła 1020 przy łącznej liczbie punktów 2942,27 natomiast w roku 2011 łączna liczba publikacji pracowników WZ wyniosła 1244 przy łącznej liczbie punktów 4675,36 co ilustruje ujęty w strategii dynamiczny rozwój naukowy Wydziału. Jednostki Wydziału Zarządzania organizują liczne konferencje o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat znacznie wzrosła liczba organizowanych konferencji. Wzrosła także liczba cudzoziemców biorących udział w tych przedsięwzięciach naukowych. Na szczególną uwagę zasługują cykliczne konferencje tj.: Multimedia w Biznesie i Zarządzaniu, Quality Production Improvement czy Technical & Economic Aspects of Industrial Reconversion.

Wydział Zarządzania współpracuje z licznymi krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Efektem tej współpracy są organizowane konferencje naukowe, wspólne publikacje naukowe oraz realizowane zbieżne badania naukowe a także wzajemne recenzowanie prac naukowych.

Zarówno w strategii uczelnianej, jak i wydziałowej w rozdziale pn. Rozwój Kapitału społecznego przedstawiając plan rozwoju poszczególnych uczelnianych grup społecznych, tj. kadre naukowo - dydaktyczną, kadre nie będącą pracownikami naukowo – dydaktycznymi, potrzeby i aktywność studentów, oraz młodych pracowników nauki w uzyskiwaniu możliwości uzyskiwania awansów zawodowych nie uwzględniono doktorantów, co zdaniem zespołu oceniającego powinno zostać uzupełnione.

1.3).

Wydział Zarządzania Politechniki Częstochowskiej ma silną pozycję na rynku lokalnym dzięki posiadaniu bogatej oferty edukacyjnej, która systematycznie jest dostosowywana do potrzeb rynku pracy i oczekiwań kandydatów na studia. Na tle innych uczelni wyższych w regionie Wydział Zarządzania cieszy się dużym zainteresowaniem, co przejawia się stabilnym poziomem rekrutacji. Jakość kształcenia jest priorytetem wydziału, co widać zarówno w wewnętrznym systemie zapewnienia jakości kształcenia a także w kontaktach z otoczeniem społeczno- gospodarczym . Wydział zna swoje miejsce na rynku edukacyjnym regionu częstochowskiego wskazując uczelnie konkurencyjne ze względu na profil programowy. Wydział podkreśla że niesłabnąca liczba kandydatów na studia pokazuje że młodzież dobrze identyfikuje jakość kształcenia na Wydziale. Bardzo znacząca liczba kandydatów w roku akademickim 2012/2013 na takie kierunki jak logistyka (413)na studia stacjonarne) zarządzanie (265), ZIP (113) Finanse i rachunkowość (423) i Gospodarka przestrzenna (152) poświadcza ,że koncepcja kształcenia jest atrakcyjna dla kandydatów na studia. Cele strategiczne Wydziału Zarządzania jednoznacznie wskazują iż Wydział swój rozwój naukowy i dydaktyczny umieszcza w dyscyplinie nauki o zarządzaniu czerpiąc jednocześnie z dorobku całej uczelni doświadczenie i tradycje poprzez takie kierunki jak zarządzanie i inżynieria produkcji . Wydział umocnił swoją pozycję naukową poprzez uzyskanie uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu,, jako jedyny wydział uczelni politechnicznych .

Koncepcja kształcenia jest wsparta wdrożonym Wewnętrznym Systemem Zapewnienia Jakości Kształcenia, który uwzględnia stałe monitorowanie programów kształcenia poprzez utrzymywanie zgodności programów z wytycznymi wynikającymi z obowiązujących aktów prawnych i przepisów wewnątrzuczelnianych, podniesienie poziomu jakości kształcenia oraz dostosowanie programu kształcenia do wymagań rynku pracy i oczekiwań studentów oraz badaniami naukowymi w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i ekonomia. Koncepcja kształcenia i działalność naukowo-badawcza ściśle realizują założenia strategii przyjętej przez Wydział. Działania w zakresie koncepcji kształcenia realizujące cele strategii dotyczą m.in. tworzenia i uruchomienia nowych kierunków, uruchomienia studiów doktoranckich, zaś w zakresie działalności naukowej dotyczą umocnienia swojej roli w środowisku naukowych kraju .

Realizacja celów kształcenia w zakresie zapewnienia wysokiej jakości dotyczy:

- wspierania mobilności pracowników i studentów (udział w międzynarodowych programach wymiany kadry dydaktycznej i studentów),
- kształtowania partnerskich stosunków studenci-nauczyciele,
- rozwoju naukowego kadry
- współpracy z pracodawcami, organizacjami pracodawców w celu zapewnienia uczelni informacji o kompetencjach zatrudnianych absolwentów w zakresie modyfikowania efektów kształcenia, jak również właściwej organizacji praktyk studenckich będących ważnym ogniwem procesu kształcenia,
- włączania studentów w proces doskonalenia kształcenia, efektów kształcenia oraz modyfikowania programów nauczania (badania ankietowe, pozyskiwanie informacji z działalności kół naukowych i organizacji studenckich),
- stwarzania warunków do działalności kół naukowych i innych organizacji studenckich.

Wynikające potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego uwzględniające rynek pracy w toku realizowanych działań w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

dotyczą badania losów absolwentów, badania oczekiwań interesariuszy zewnętrznych - pracodawców (ankiety dostępne przez stronę internetową Wydziału Zarządzania), informacji dotyczącej wymagań gospodarki regionalnej otrzymywanych dzięki utworzeniu Rady Doradczej Przedstawicieli Biznesu. W ramach systemu podjęte zostały działania mające na celu pozyskanie informacji dotyczących oczekiwań przyszłych studentów i pracodawców w związku z organizowanymi Targami Pracy oraz wspólnego (pracownicy oraz studenci) kreowania jakości kształcenia poprzez bezpośrednie spotkania studentów z pełnomocnikiem Dziekana ds. zapewnienia jakości kształcenia.

1.4).

Rola interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w realizacji strategii Wydziału Zarządzania jest wiodąca. Wydział wychodząc naprzeciw idei ciągłego monitorowania i weryfikacji efektów kształcenia na oferowanych kierunkach studiów, prowadzi szereg działań, w ramach, których możliwe jest konsultowanie zagadnień dotyczących realizacji strategii oraz zbieranie opinii interesariuszy. W ramach tych działań Wydział skupia się na:

- 1) badaniu ankietowym osób kończących studia I i II stopnia, którzy oceniają cały tok studiów,
- 2) badaniu ankietowym pracodawców (interesariuszy zewnętrznych), którzy współpracują z Wydziałem Zarządzania,
- 3) Wydział wykorzystuje informacje oraz sprawozdania przekazane przez Stowarzyszenie Wychowanków Politechniki Częstochowskiej biorąc także czynny udział w Giełdzie Promocji Absolwentów (utrzymując ciągłe kontakty z absolwentami Wydziału Zarządzania),
- 4) współpracy z Akademickim Inkubatorem Przedsiębiorczości, w ramach którego poszerzają się kontakty z przedsiębiorcami; organizowane są szkolenia w ramach projektu „Start”.

Na Wydziale Zarządzania corocznie organizowane są Akademickie Targi Pracy w ramach, których nawiązywane są kontakty z przedstawicielami rynku pracy i pracodawcami. Kontakty te są wykorzystywane podczas pozyskiwania praktyk, staży, szkoleń oraz w ramach seminariów i prezentacji firm na uczelni. Kontakty te pozwalają także na skonfrontowanie studentów/absolwentów z potencjalnym pracodawcą; na udostępnianiu studentom godzin kontaktu z nauczycielami akademickimi w formie seminariów i konsultacji naukowych, aktywności na forach studenckich, utrzymywaniu kontaktów ze światem biznesu poprzez organizację cyklicznych spotkań z ludźmi sukcesu, patronowaniu i organizowaniu konferencji naukowych (maj 2010 r. organizacja seminarium pt. „Przedsiębiorczy inżynier na rynku pracy” – wymiana opinii na temat oczekiwań i potrzeb interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych). Ciągły i czynny kontakt nie tylko ze studentami, ale także z absolwentami Wydziału, ludźmi, którzy osiągnęli sukces zawodowy, z kadrą naukową z całej Polski oraz śledzenie lokalnego i ogólnopolskiego rynku pracy, pozwala dostosować programy kształcenia na kierunkach prowadzonych przez Wydział Zarządzania do potrzeb z jednej strony rynku pracy a z drugiej do oczekiwań studentów.

Należy także dodać, że istotną rolę opiniotwórczą w zakresie celów strategicznych wizytowanej jednostki będzie miała powołana przez Dziekana Wydziału w listopadzie 2012 roku Rada Doradcza Przedstawicieli Biznesu.

Studenci Wydziału Zarządzania są zapoznani ze strategią jednostki, co potwierdziło spotkanie zespołu oceniającego. Jednocześnie biorą czynny udział w formułowaniu i realizacji założeń, głównie poprzez współpracę Samorządu Studentów Wydziału Zarządzania z Władzami Uczelni. Dodatkowo studenci mogą zgłaszać swoje uwagi i sugestie dotyczące jakości procesu kształcenia dzięki wykorzystaniu specjalnej zakładki internetowej zatytułowanej „buduj z nami kulturę jakości” znajdującej się na stronie Internetowej Wydziału. Skutkuje to aktywnym udziałem studentów w tworzeniu strategii jednostki i wspólnym budowaniu kultury jakości kształcenia.

Zaangażowanie uczestników studiów III stopnia w proces kształtowania strategii może mieć miejsce na poziomie uczelnianym poprzez udział doktorantów w posiedzeniach Senatu Politechniki Częstochowskiej, oraz na poziomie wydziałowym w posiedzeniach Rady Wydziału, jednakże z uwagi na fakt, iż studia doktoranckie na Wydziale Zarządzania rozpoczęły swe funkcjonowanie dopiero w roku akademickim 2012/2013 zaangażowanie doktorantów w procesie decyzyjnym oraz w swobodnym wyrażaniu opinii będzie można ocenić w kolejnych latach.

Załącznik nr 3 Informacja o kierunkach studiów prowadzonych w jednostce oraz wynikach dotychczasowych ocen jakości kształcenia

Załącznik nr 4 Informacja o studiach doktoranckich i podyplomowych prowadzonych w jednostce oraz o uprawnieniach do nadawania stopni naukowych, w zakresie których nie są prowadzone studia doktoranckie

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego w pełni

1.1) Realizowana misja oraz strategia rozwoju Wydziału Zarządzania powiązana jest ze wszystkimi celami strategicznymi przyjętymi przez Politechnikę Częstochowską w obszarach obejmujących rozwój kapitału społecznego, nauki i badań, procesów dydaktycznych oraz współpracy ze środowiskiem lokalnym i regionalnym. W ostatnich latach na Wydziale zostały uruchomione nowe kierunki studiów odpowiadające oczekiwaniom rynku pracy a także uzyskano uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu co potwierdza dynamiczny rozwój naukowy Wydziału. Polityka zapewniania jakości wyznaczona jest w wielu zadaniach strategicznych Wydziału a jej realizację zapewnia wdrożony wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia.

1.2) Bogata oferta edukacyjna Wydziału Zarządzania obejmująca dziewięć kierunków studiów I, lub I i II stopnia o profilu ogólnoakademickim , studia doktoranckie jest rozszerzona o Studia Podyplomowe prowadzone w ramach Centrum Studiów Podyplomowych. Oferta ta wpisuje się w cele strategiczne Wydziału z uwagi na powiązanie z oczekiwaniami rynku pracy a także kształtowanie wśród studentów umiejętności menedżerskich oraz tworzenie kapitału społecznego..Opracowana koncepcja kształcenia dla wszystkich wskazanych form kształcenia jest zgodna z Krajowymi Ramami Kwalifikacji.

Koncepcja kształcenia i działalność naukowo-badawcza są wyraźnie spójne i zorientowane na obszary wiedzy związane z dyscypliną nauki o zarządzaniu. Ściśle realizują założenia strategii przyjętej przez Wydział. Działania w zakresie koncepcji kształcenia realizujące cele strategii dotyczą m.in. tworzenia i uruchomienia nowych kierunków, uruchomienia studiów doktoranckich, ,podnoszenia jakości kształcenia, zaangażowania przedstawicieli świata biznesu i organizacji samorządowych do realizacji procesu dydaktycznego .W zakresie działalności naukowo-badawczej działania mające na celu realizację założeń strategii Wydziału polegają m.in. na: tworzeniu kół naukowych, , wzrostu liczby i jakości publikacji naukowych, organizowanie konferencji naukowych, pogłębienie współpracy między krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi.

1.3) Wydział Zarządzania Politechniki Częstochowskiej ma silną pozycję na rynku lokalnym i regionalnym dzięki posiadaniu bogatej oferty edukacyjnej, która systematycznie jest rozwijana poprzez uruchamianie nowych kierunków studiów i dostosowywana do potrzeb rynku pracy i oczekiwań kandydatów na studia. Pozycję Wydziału na rynku edukacyjnym wyraźnie wzmocniły uruchomione w roku akademickim 2012/2013 studia doktoranckie. Cele strategiczne Wydziału odwołują się do jakości kształcenia co znajduje odzwierciedlenie we wdrożonym wewnętrznym systemie zapewnienia jakości kształcenia.

Koncepcja kształcenia uwzględnia zapotrzebowanie interesariuszy wewnętrznych, jak i otoczenia gospodarczego poprzez bezpośrednie opiniowanie oraz zgłaszanie propozycji dotyczących treści programowych i efektów kształcenia przez Radę Doradczą Przedstawicieli Biznesu.

1.4) Rola interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w realizacji strategii Wydziału Zarządzania jest znacząca. Zarówno kadra akademicka jak i studenci znają w ogólnym zarysie cele strategiczne Wydziału . Udział interesariuszy zewnętrznych w formułowaniu i realizacji strategii wizytowanej jednostki nie miał – jak dotąd – charakteru systemowego, ale różnorodne formy kontaktów i współpracy Wydziału z otoczeniem społeczno-gospodarczym nie mogły pozostać bez wpływu na kształt i realizację strategii Wydziału, zaś powołana w 2012 roku Rada Biznesu potwierdza możliwość dalszej współpracy Wydziału z przedstawicielami rynku pracy. Studenci Wydziału Zarządzania zostali włączeni w proces formułowania i realizacji strategii jednostki, j.

Kryterium 2. Skuteczność stosowanego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

2.1).

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia Politechniki Częstochowskiej został wprowadzony *Uchwałą Senatu Nr 192/2007 z dn. 21.11.2007 r. w sprawie systemu zapewniania jakości kształcenia w Politechnice Częstochowskiej* a następnie w ramach doskonalenia systemu został on zmodyfikowany *Uchwałą Senatu Nr 363/2011/2012 z dn. 28 marca 2012 r.* Modyfikacja ta dotyczy zakresu działania jak i dostosowania do wymogów znowelizowanej Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym .Również Rada Wydziału Zarządzania w dniu 26 .09.2012 na swoim posiedzeniu dokonała odpowiedniej modyfikacji systemu na poziomie wydziału. Struktura wewnętrznego systemu zapewnienia jakości jest podporządkowana strukturze organizacyjnej uczelni. Na szczelbu uczelni powołana została Uczelniana Komisja ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, zaś na szczelbu wydziału działają Wydziałowe Komisje ds. Jakości Kształcenia. Ponadto w strukturze systemu działa Pełnomocnik Rektora ds. Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia a na poziomie Wydziału Pełnomocnik dziekana ds . Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Ponadto integralną częścią Wydziałowego Systemu zapewnienia jakości kształcenia są liczne Komisje , które mają określone cele działania zorientowane na takie problemy jak : ocena i weryfikacja prac dyplomowych, ocena okresowa nauczycieli akademickich,, ankietyzacja i tp.

Do zadań Komisji Uczelnianej należy całokształt spraw związanych z funkcjonowaniem Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Politechnice Częstochowskiej, a w szczególności: koordynowanie prac związanych z wdrażaniem Systemu na poszczególnych wydziałach, nadzór nad prawidłową realizacją celów „Systemu”, nadzór nad funkcjonowaniem ECTS, okresowy przegląd programów kształcenia pod kątem ich zgodności z wymaganiami KRK, opracowywanie sprawozdań i raportów dla Rektora i Senatu.

Zadania dla Wydziałowego Systemu Zapewniania Jakości kształcenia na Wydziale Zarządzania , na poziomie ogólnym zostały sformułowane następująco: zapewnienie: wysokiej jakości systemu kształcenia studentów, wysokiej aktywności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej pracowników i studentów, stałego postępu w zakresie współpracy z krajowymi i zagranicznymi środowiskami akademickimi , naukowymi oraz gospodarczymi .

Do zadań Pełnomocnika ds. jakości kształcenia należy inicjowanie i koordynacja działań mających na celu podnoszenie poziomu kształcenia. Pełnomocnik odpowiada za wdrażanie i realizację Wydziałowego Systemu i działa na podstawie planu pracy zaakceptowanego przez Radę Wydziału. Zadania te realizowano przez:

- koordynację i kontrolę realizacji procesu oceny zajęć dydaktycznych przez studentów oraz zasięgania opinii absolwentów (w tym pomoc w zakresie przygotowania ankiet i opracowywania wyników),
- koordynację procesu hospitacji zajęć dydaktycznych,
- ocenę realizacji zaakceptowanego planu zapewnienia jakości kształcenia i sporządzanie raportu oceniającego efekty przeprowadzonych działań,
- sporządzanie rocznego raportu o stanie jakości kształcenia na wydziale,
- prezentację raportu na posiedzeniu Rady Wydziału wraz z wnioskami mającymi na celu podnoszenie jakości kształcenia na okres następnego roku
- przekazanie corocznego raportu o stanie jakości kształcenia dla Uczelnianej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia.

W Skład Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia Wydziału Zarządzania wchodzi przedstawiciel studentów, który aktywnie bierze udział w pracach Komisji. Z uwagi na fakt powołania Komisji na początku roku akademickiego 2012/2013 głównym celem pierwszych spotkań było zapoznanie członków z zakresem obowiązków i kompetencji Komisji.

Przedstawiciel studentów ma możliwość swobodnego wypowiedzania się i zgłaszania inicjatyw studenckich w czasie posiedzeń Komisji - jednym z pomysłów zaproponowanych w czasie zebrania Komisji było stworzenie ankietyzacji, badającej stanowisko studentów wobec systemu jakości Wydziału Zarządzania. Student zaproponował również powstanie elektronicznego biuletynu w formie e-gazetki, dotyczącego sprawozdań z działalności kół naukowych. Oba pomysły zostały zaakceptowane.

Problemem jest jednak brak przedstawiciela zarówno studentów jak i doktorantów w Uczelnianej Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia. Uczelniany Pełnomocnik ds. Zapewniania Jakości Kształcenia wskazał, iż nie widzi celowości udziału studentów w pracach Komisji, z uwagi na fakt obecności przedstawicieli studentów w Wydziałowych Komisjach. Zespół oceniający uważa iż wprowadzenie studenta oraz doktoranta do składu Komisji Uczelnianej może wzmocnić reprezentatywność i uspołecznienie działalności Komisji .

Decyzje podejmowane w obszarze zarządzania jakością są udostępnione dla środowiska studenckiego. Istotne informacje można odnaleźć na stronie internetowej Uczelni oraz u Kierowników poszczególnych katedr Wydziału Zarządzania.

Proces decyzyjny w zakresie jakości kształcenia wyróżnia organy decyzyjne, organy opiniotwórcze i organy wykonawcze. Organami decyzyjnymi to: zgodnie z regulacjami ustawowymi oraz Statutem Uczelni a także Regulaminem organizacyjnym Uczelni : dziekan Wydziału, prodziekani, Rada Wydziału, dyrektorzy instytutów, kierownicy katedr z określonymi stosownie do zajmowanych stanowisk i funkcji, kompetencjami. Jako organy opiniotwórcze należy wymienić Komisje działające na Wydziale w tym Wydziałową Komisję ds. Jakości kształcenia . Ponieważ studia doktoranckie na Wydziale Zarządzania rozpoczęły funkcjonowanie w roku akademickim 2012/2013, proces wdrażania systemu w

ramach studiów III stopnia dopiero się rozpoczyna. Na pozytywną oceną zasługuje włączenie przedstawiciela doktorantów zarówno w prace Rady Wydziału, jak i Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Funkcję opiniotwórczą pełni też powołana przez dziekana w 2011 roku Rada Doradcza Przedstawicieli Biznesu. Organami wykonawczymi są pracownicy Wydziału, w tym kadra akademicka, komisja ds. weryfikacji prac dyplomowych i tp.

Oceniając strukturę zarządzania jakością na Wydziale Zarządzania można stwierdzić, że jest ona przejrzysta poprzez zakres swoich zadań i kompetencji, uwzględnia proces opiniowania i konsultacji. Studenci biorą udział w procesie decyzyjnym poprzez udział w różnych Komisjach Wydziału w tym ds. Jakości Kształcenia a także jako członkowie Rady Wydziału. Do procesu zarządzania jakością zostali włączeni doktoranci. Również w procesie decyzyjnym biorą udział interesariusze zewnętrzeni. Powołana Rada Doradcza Przedstawicieli Biznesu współpracuje z Wydziałem zarówno w zakresie opiniowania koncepcji kształcenia jak i praktyk zawodowych.

2.2).

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia został obudowany licznymi zarządzeniami Rektora, Uchwałami Senatu Uczelni oraz Rady Wydziału Zarządzania. Całość Uchwał i Zarządzeń, na które składa się kilkadziesiąt pozycji, prezentuje Raport Samooceny na stronach od 12 do 20.

Zespół oceniający zapoznał się z całą dokumentacją obejmującą wskazane w raporcie zarządzenia i uchwały. Obejmuje ona wszystkie procedury dotyczące podstawowych obszarów oceny jakości. Można stwierdzić, iż utworzony zbiór procedur prawnych na szczeblu uczelnianym i wydziałowym jest wyczerpujący i spójny i zawiera

19 procedur, które obejmują podstawowe obszary dotyczących jakości kształcenia to jest :

PS-1. Procedura monitorowania standardów kształcenia i KRK.

PS-2. Procedura oceny procesu kształcenia.

PS-3. Procedura sprawdzania treści poszczególnych przedmiotów z efektami kształcenia.

PS-4. Procedura badań ankietowych realizacji procesu dydaktycznego.

PS-5. Procedura hospitacji zajęć dydaktycznych na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej.

PS-6. Procedura organizacji i zaliczania praktyk zawodowych.

PS-7. Procedura - ankietyzowania interesariuszy zewnętrznych pracodawców.

PS-8. Procedura przechowywania prac egzaminacyjnych, zaliczeniowych, przejściowych oraz projektów na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej.

PS-9. Procedura przygotowania prac inżynierskich, licencjackich i magisterskich realizowanych na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej.

PS-10. Procedura przeciwdziałania zjawiskom patologicznym związanym z procesem kształcenia na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej.

PS-11. Procedura przyznawania pomocy materialnej na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej.

PS-12. Procedura przyznawania nagród i wyróżnień.

PS-13. Procedura upubliczniania informacji o programach studiów, efektach kształcenia, organizacji i procedurach toku studiów na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej

PS-14. Procedura przeprowadzenia badań ankietowych dotyczących oceny całego toku studiów.

PS-15. Procedura oceny i doskonalenia efektów kształcenia.

PS-16. Procedura weryfikacji zasobów materialnych w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej.

PS-17. Procedura weryfikacji poziomu naukowego.

PS-18. Procedura polityki finansowej.

PS-19. Procedura podziału dotacji celowej na prowadzenie badań naukowych służących rozwojowi młodych naukowców na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej

Opisane procedury wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia zapewniają kompleksowość systemu.

Studia doktoranckie na Wydziale Zarządzania PCz nie zostały jeszcze w pełni uwzględnione w ramach wydziałowych procedur Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (WSZJK) ponieważ studia te zostały uruchomione dopiero w 2012/13.

Z racji, iż założenia WSZJK powinny obejmować w pełnym zakresie studia doktoranckie zaleca się wprowadzenie studiów doktoranckich na Wydziale Zarządzania w obszar systemowych działań projakościowych i tym samym pełne zaangażowanie doktorantów jako interesariuszy wewnętrznych ws. decyzji podejmowanych w zakresie zapewnienia jakości kształcenia na studiach III stopnia. Podstawowymi narzędziami stosowanymi do oceny jakości kształcenia są „raportowanie, przeglądy programowe, proces ankietyzacji, hospitacje,, systemy informacyjne.

a) Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia na poziomie Wydziału w celu weryfikacji efektów kształcenia przewiduje powołanie Wydziałowej Komisji ds. określania, weryfikacji i doskonalenia efektów kształcenia. Szczegółowe zasady weryfikacji efektów kształcenia zostały ujęte w Procedurze PS 1 i PS 4 a także PS 15 , Zespół oceniający spotkał się z Komisją która przedstawiła efekty swojej pracy i zgłosiła szereg pytań do Zespołu dotyczących wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji . Dyskusja , w szczególności nad wyborem obszarów kształcenia dla poszczególnych kierunków studiów , doprowadziła do konstruktywnych ustaleń w zakresie budowania i weryfikacji efektów kształcenia. Zespół oceniający stwierdza ,że prace nad określaniem i weryfikacją efektów kształcenia dają dobre rezultaty. Na Wydziale działa powołana przez dziekana Komisja ds. sprawdzania treści poszczególnych przedmiotów z efektami kształcenia, w skład której wchodzi – jedna osoba będąca w minimum programowym danego kierunku, kierownik/dyrektor instytutu, katedry czy zakładu oraz prodziekan ds. nauczania. Komisja zbiera się raz w roku i na zasadzie wyboru losowego z każdego instytutu, katedry, zakładu losuje po 2 prace egzaminacyjne, zaliczeniowe, przejściowe i projekty, które sprawdza pod względem dostosowania efektów kształcenia z danego przedmiotu do treści zawartych w danym egzaminie, zaliczeniu czy projekcie. W przypadku zastrzeżeń co do treści egzaminu/pracy zaliczeniowej, Komisja wnosi o zweryfikowanie wymagań wskazanych w efektach kształcenia oraz nakazuje zmianę treści egzaminu, zaliczenia, prac przejściowych lub projektu na zgodną z ustaleniami efektów kształcenia zawartymi w treści sylabusu z każdego przedmiotu. Protokół przekazywany jest Dziekanowi i Wydziałowej Komisji ds. jakości kształcenia. Kierownik instytutu/katedry /zakładu otrzymuje końcowy protokół od Dziekana i przekazuje ocenę pracownikowi, którego prace zostały w sposób losowy pobrane do sprawdzenia.

Kolejnym sposobem potwierdzania efektów kształcenia, w tym efektów końcowych jest proces dyplomowania .Zespół oceniający zapoznał się z zasadami dyplomowania, standardami prac dyplomowych , zasadami egzaminu dyplomowego. Za bardzo cenną inicjatywę należy uznać wprowadzony od roku 2009 wewnętrzny proces weryfikacji prac dyplomowych .W ramach tego procesu włączony zostaje w uzasadnionych przypadkach system antyplagiatowy. Zespół oceniający uważa ,iż należy w większym stopniu wykorzystać wyniki prac Komisji weryfikującej pracy w celu doskonalenia standardów prac

dyplomowych. Weryfikacja efektów kształcenia dokonuje się również poprzez praktyki zawodowe. Zespół oceniający uważa, iż należy określić efekty kształcenia dla praktyk zawodowych i dokonywać ich weryfikacji zarówno przez przedstawicieli przedsiębiorstw lub instytucji w których odbywa się praktyka jak i opiekunów praktyk ze strony uczelni.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Raporcie ocena poziomu realizacji zakładanych efektów kształcenia na studiach III stopnia odbywać się będzie na podstawie analizy danych pochodzących z dokumentacji procesu dydaktycznego oraz oceny zajęć. Dotyczy ona zgodności merytorycznej treści poszczególnych przedmiotów z programem nauczania oraz założonymi efektami kształcenia. Sposób weryfikacji zgodności merytorycznej treści poszczególnych przedmiotów z założonymi efektami kształcenia opisuje procedura: PS-3 Procedura sprawdzania treści poszczególnych przedmiotów z efektami kształcenia.

Ocena ta wspomagana jest anonimową ankietą oceny realizacji procesu dydaktycznego, zawierającą pytania o program nauczania, kadre nauczającą, organizację procesu kształcenia i osiągnięte efekty uczenia się, wypełnianą dobrowolnie przez doktorantów. Sposób przeprowadzania ankiet opisuje procedura: PS-4. Procedura badań ankietowych realizacji procesu dydaktycznego.

Podstawowym sposobem sprawdzenia wybranych efektów kształcenia z odniesieniem do konkretnych modułów kształcenia (przedmiotów) są prace egzaminacyjne, zaliczeniowe, przejściowe i projekty. Nauczyciele akademicy mogą stosować również inne metody i techniki oceny doktorantów dostosowane do specyfiki prowadzonych przez siebie przedmiotów. Za zgodność treści programowych z efektami kształcenia w danym przedmiocie odpowiedzialna jest osoba prowadząca wykład.

Wydział zasięga opinii o zakładanych efektach kształcenia od przedstawicieli rynku pracy co zostało poparte przedstawionymi opiniami. Szereg uwag na temat efektów kształcenia i ich oceny formułowali pracodawcy podczas spotkania z Zespołem oceniającym. Spotkanie to miało szczególny charakter, bowiem rozpoczęło się od wręczenia przez Władze Wydziału certyfikatów dla członków Rady Doradczej Przedstawicieli Biznesu.

Generalnym punktem spotkania była ocena możliwości współpracy Wydziału z pracodawcami przy określaniu efektów kształcenia odpowiadających potrzebom rynku pracy. Dyskusję rozpoczął przewodniczący Rady (przedstawiciel Mostostalu Zabrze) podkreślając, że firma, którą reprezentuje ma podpisaną umowę o współpracy z Wydziałem i oczekuje, aby na praktyki trafiali studenci ambitni, mający motywację – powinni znać nie tylko teorię, ale procesy, którymi mają zarządzać. Mogą się wiele nauczyć, bowiem procesy stosowane w polskich firmach odpowiadają standardom zagranicznym.

Ze strony pracodawców padła także propozycja odbywania części zajęć bezpośrednio w przedsiębiorstwie, co – jak wskazywali – zmieniłoby być może dotychczasową sytuację, jeśli chodzi o personel zarządzający w średnich i dużych firmach, którego przedstawiciele legitymują się przede wszystkim ukończonymi studiami technicznymi, ścisłymi ilościowymi a nie ekonomicznymi. Interesująca była wypowiedź jednego z pracodawców, który stwierdził, że jest jednak wiele firm, zwłaszcza małych, w których proces zarządzania odbiega od standardów europejskich. Stąd współpraca firm z Wydziałem Zarządzania Politechniki Częstochowskiej jest bardzo potrzebna i trudno dziś ogólnie powiedzieć dla kogo – pracodawców, czy Uczelni – ta współpraca będzie bardziej korzystna.

Zwrócono uwagę na fakt, że dzisiejsze firmy funkcjonują na rynku globalnym, student może mieć świetne przygotowanie praktyczne, ale także musi znać perfekcyjnie języki obce. A absolwenci polskich uczelni – jak stwierdzają pracodawcy – dobrej znajomości języka obcego nie posiadają.

Jeden z pracodawców (reprezentujący firmę informatyczną) zaproponował pomoc w takiej organizacji praktyk, aby były one korzystne dla obu stron a także przy tworzeniu programów studiów. W tym drugim obszarze formułowane były konkretne propozycje, m.in. pomoc w określeniu specjalności kształcenia. Wszyscy podkreślali, że trzeba „postawić na młodzież”, jeśli chodzi o innowacyjne zarządzanie firmą i tu przede wszystkim potrzebna jest duża aktywność pracodawców we współpracy z Uczelnią.

Swoje potrzeby, jeśli chodzi o kompetencje absolwentów formułowali także przedstawiciele administracji samorządowej, będący istotnymi pracodawcami na rynku pracy. Zwracali uwagę na konieczność wdrażania procesów zarządzania energią. Projekt odnoszący się do zrównoważonego rozwoju jest już realizowany przez władze samorządowe Częstochowy i w tym zakresie istnieje już współpraca z wizytowanym Wydziałem.

Wszyscy uczestnicy spotkania podkreślali ogromną aktywność Wydziału Zarządzania, jeśli chodzi o współpracę z biznesem – prowadzenie wykładów przez praktyków, wirtualne firmy z określonymi scenariuszami działania, realizowanie prac dyplomowych na konkretne zlecenie firm (zwrócono uwagę, że firmy także mają korzyści, bo prace na ogół są wykonywane przez dyplomanta bezpłatnie). M.in. w kontekście realizowania prac na konkretne zlecenie firm w podsumowaniu stwierdzono, że kluczową sprawą dla osiągnięcia założonych efektów kształcenia, jest organizacja praktyk i staży dla studentów.

Dobrym przykładem innych działań Wydziału Zarządzania mających na celu badanie zbieżności zakładanych efektów z potrzebami rynku pracy jest organizacja przez wizytowaną jednostkę wspomnianego wyżej Forum na temat współpracy nauki i biznesu. Uczestnicy Forum, głównie absolwenci Wydziału Zarządzania, obecnie pracodawcy, zwrócili uwagę na te elementy kształcenia, których efekty są szczególnie ważne dla rynku pracy, a w ich ocenie „wypadły słabo”:

- kompetencje społeczne – absolwenci nie potrafią się komunikować z otoczeniem, brak im pewności siebie;
- brak dobrej znajomości języka obcego, „fachowego”, co uniemożliwia właściwą komunikację z rynkiem globalnym;
- absolwent powinien być w krótszym czasie przygotowywany do podjęcia pracy.

Programy studiów, zdaniem obecnych na spotkaniu przedstawicieli firm, powinny być bardziej „intensywne”, rozłożone na 2-3 semestry, zmienia się bowiem ciągle zapotrzebowanie rynku pracy, a cykl kształcenia jest zbyt długi, aby na to zapotrzebowanie odpowiedzieć. Pracodawcy zauważyli także, że studenci dość niechętnie uczestniczą w konkursach o staż (zwykle płatny), bo trzeba rozwiązywać określone key’s studies. Są nie najlepiej przygotowani do zawodu, nie chcą obejmować stanowisk kierowniczych, są zachowawczy, wybierają łatwe studia.

b) W strukturze organizacyjnej i procedurach Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia ujęta została ocena wpływu interesariuszy zewnętrznych reprezentowanych przez pracodawców, organizacje branżowe a także naukowe w zakresie działań podnoszących jakość kształcenia. W ramach działań Wydziałowej Komisji ds. określenia, weryfikacji i doskonalenia efektów kształcenia mieści się bezpośrednia współpraca z Radą Doradczą Przedstawicieli Biznesu. Komisja ta rekomenduje wprowadzanie zmian, które spełniają oczekiwania interesariuszy otoczenia społeczno-gospodarczego względem absolwentów Wydziału Zarządzania. Te rekomendacje odnoszą się bezpośrednio do procedury Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, której istotą jest ocena i doskonalenie efektów kształcenia (procedura PS-15). Jednak wiele innych procedur ujętych w Systemie rozszerza ujęcie wpływu interesariuszy rynku pracy na jakość kształcenia w wizytowanej jednostce. Są nimi: procedura organizacji i zaliczania praktyk

zawodowych (PS-6), procedura ankietyzowania interesariuszy zewnętrznych pracodawców (PS-7), procedura przygotowania prac inżynierskich, licencjackich i magisterskich realizowanych na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej (PS-9).

Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi w zakresie budowania wysokiej kultury jakości kształcenia, prowadzona na Wydziale od wielu lat, przybiera różne formy. Jedną z nich są Akademickie Targi Pracy odbywające się na Politechnice Częstochowskiej, na których corocznie prezentuje się kilkudziesięciu wystawców z różnych branż. W każdej edycji uczestniczy ponad 2.000 osób: studentów, absolwentów oraz osób spoza uczelni poszukujących ofert pracy, staży, praktyk. W 2011 roku Targi odbyły się 3 marca w Klubie Politechnik, w 2012 roku były zorganizowane 7 marca w Auli Wydziału Zarządzania. Często kontakty nawiązane z pracodawcami podczas Akademickich Targów Pracy owocują zaproszeniem naszych absolwentów na staże, praktyki oraz powodują, że naszym studentom i absolwentom proponowane są oferty pracy. Przykładem była organizacja w dniu 15 marca 2011 roku spotkania informacyjnego „Narodowe siły rezerwowe – nabór do służby”, w którym uczestniczyło 50 studentów. Wśród ostatnio przeprowadzonych szkoleń należy wymienić: - styczeń 2011 - szkolenie „Skuteczne metody zapamiętywania”; marzec i kwietniu 2011 - cykl szkoleń „Zaplanuj swoją karierę; maj 2011 - warsztaty „Techniki szybkiego czytania; listopad 2011 – cykl czterech szkoleń z zakresu „Autoanaliza i automotywacja, autoprezentacja, zarządzanie czasem”; listopad 2011 - szkolenie „Techniki szybkiego czytania”; grudzień 2011 - szkolenie „Techniki pamięciowe”; grudzień 2011 - szkolenie „Jak skutecznie napisać CV”; luty-kwiecień 2012 - cykl 8 szkoleń „Vademecum Innowacyjnego Przedsiębiorcy”; marzec 2012 szkolenie „Techniki pamięciowe i strategię efektywnej nauki”; maj 2012 - szkolenie „Rozmowa rekrutacyjna”; maj 2012 - szkolenie „Jak pisać CV?”

Dodatkowo na Uczelni organizowane są spotkania z pracodawcami. Przykładowo: 7 grudnia 2011 r. odbyło się spotkanie ze studentami przedstawicielei firmy Telbridge na Wydziale Zarządzania. Jesienią 2011 roku została też przeprowadzona prezentacja portalu Pracuj.pl. 11 stycznia 2012 r. zorganizowano na Uczelni – Dzień z Fortum, podczas którego odbyła się prezentacja firmy oraz ofert pracy i praktyk, a 8 marca 2012 r. spotkanie studentów z przedstawicielami firmy Ericpol. Spotkanie z Firmą Fortum zaowocowało przyznaniem stypendium dla dwóch dyplomantek Wydziału Zarządzania, które miały możliwość przeprowadzenia badań empirycznych w firmie do celów realizacji swojej pracy dyplomowej, firma udostępniła swoje materiały źródłowe, natomiast studentki przekazały wyniki i wnioski z przeprowadzonych badań przedstawicielom firmy Fortum.

Wydział Zarządzania aktywnie współpracuje w wymiarze lokalnym i ogólnopolskim ze stowarzyszeniami (np. Polskie Towarzystwo Społeczeństwa Informacyjnego, Stowarzyszenie Menedżerów Jakości i Produkcji, TNOiK, Krajowa Izba Księgowych i Biegłych Rewidentów i etc.) organizując konferencje, seminaria, wymieniając uwagi na temat oczekiwań studentów i pracodawców.

Różnorodne formy kontaktów i współpracy wizytowanej jednostki z otoczeniem społeczno-gospodarczym nie pozostają bez wpływu na formułowanie i realizację strategii jednostki. Do działań, które mogą mieć wpływ na kształt strategii a także na sposoby realizacji założonych celów strategicznych należą:

- badania ankietowe osób kończących studia I i II stopnia, którzy oceniają cały tok studiów,
- badania ankietowe pracodawców (interesariuszy zewnętrznych), którzy współpracują z Wydziałem Zarządzania,
- wykorzystanie informacji oraz sprawozdań przekazywanych przez Stowarzyszenie Wychowanków Politechniki Częstochowskiej,
- współpraca z Akademickim Inkubatorem Przedsiębiorczości, w ramach którego poszerzają się kontakty z przedsiębiorcami

- nawiązywanie kontaktów z przedstawicielami rynku pracy i pracodawcami w ramach corocznych Akademickich Targów

Obok wspomnianych wyżej instytucjonalnych rozwiązań w zakresie współpracy z przedstawicielami rynku pracy, instytucjonalizacja współpracy Wydziału z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego znalazła m.in. wyraz w organizowanym przez Wydział Forum: „Kierunki współpracy nauki i biznesu w regionie” (6.09.2012). Władze Wydziału prezentowały kierunki i specjalności kształcenia. Na tym spotkaniu pracodawcom rozdano ankiety dotyczące oceny pracy i poziomu wiedzy absolwentów Wydziału, wskazując, że jest to m.in. droga umożliwiająca ich wpływ na definiowanie efektów kształcenia. Także dyskutowano zagadnienia współpracy naukowo-badawczej.

Podczas Forum Władze Wydziału negocjowały konkretne rozwiązania (umowy) w zakresie staży studialnych. Wydział podpisał ponadto umowy z trzema instytucjami o współpracy naukowo-badawczej i dydaktycznej (o różnym zakresie).

Generalnie uczestnicy Forum byli zainteresowani udziałem w kształtowaniu programu studiów i odpowiadających mu efektów kształcenia.

Do interesariuszy zewnętrznych, którzy biorą także udział w przygotowaniu efektów kształcenia i ich ocenie należą: wspomniane wyżej Stowarzyszenia Wychowanków Politechniki Częstochowskiej, Stowarzyszenie Doktorantów a także podmioty tworzone przez Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości. Konsultacje przeprowadzane z tymi interesariuszami oraz prowadzone przez nich analizy dostarczają wielu informacji pomocnych przy określaniu efektów kształcenia i sposobów ich weryfikacji. Współpraca z przedstawicielami rynku pracy pozwoliła na przeprowadzenie pierwszych działań korygujących, do których należało podjęcie określonej tematyki prac dyplomowych, modyfikacja zasad zaliczania praktyk zawodowych, co zostało ujęte w odpowiednich procedurach.

c) W zakresie systemu monitorowania karier absolwentów w Politechnice Częstochowskiej został powołany zgodnie z Poleceniem nr 87/2012 Rektora Politechniki Częstochowskiej z dnia 10.07.2012 r. zespół ds. monitorowania losów zawodowych absolwentów oraz koordynatorzy z każdego wydziału Uczelni. Pierwsze badanie losów zawodowych absolwentów zostało przeprowadzone na Politechnice Częstochowskiej w ramach projektu „Hagesco” w 2008 roku, badanie przeprowadzono na próbie 700 osób, wykorzystano anonimową ankietę, która zawierała 47 pytań otwartych i zamkniętych. Wyniki przedstawiono w formie raportu. Przed podjęciem badań w 2011 roku na Wydziale Zarządzania postawiono następujące cele: określenie planów edukacyjnych i zawodowych absolwentów Politechniki Częstochowskiej, określenie szans i sytuacji absolwentów na rynku pracy, gromadzenie informacji na temat lokalnego rynku otoczenia społeczno-gospodarczego absolwenta, a przede wszystkim dostosowanie wymagań rynku pracy do efektów kształcenia. Badaniami zostali objęci absolwenci Politechniki Częstochowskiej, którzy wyrazili zgodę na przetwarzanie danych osobowych na potrzeby badania. Ankieta jest dostarczana absolwentom osobiście, drogą elektroniczną i pocztową, w zależności od etapu badań. Ankieta ma charakter ewaluacyjny. Badanie losów przebiega etapowo według „Harmonogramu badania losów absolwentów na Politechnice Częstochowskiej” zatwierdzonego przez Rektora Politechniki Częstochowskiej.

Etap I – zbieranie formularzy zgłoszeniowych, na których studenci/absolwenci wyrażają zgodę na uczestnictwo w badaniach oraz zgodę na przetwarzanie i wykorzystywanie danych osobowych w celach badawczych. W etapie tym tworzona jest baza danych (adresów pocztowych, e-maili) absolwentów (od września 2011 roku - nadal).

Etap II – rozesłanie drogą pocztową i e-mailową ankiet pilotażowych do absolwentów, którzy wyrazili zgodę na udział w badaniu, po roku od ukończenia studiów (maj 2012 –

nadal); następnie zostaną rozesłane przypomnienia dotyczące zwrotu brakujących ankiet do absolwentów, którzy nie odesłali kwestionariuszy. W oparciu o zebrany materiał zostaną opracowane wyniki badań pilotażowych oraz raport z badań pilotażowych dotyczących sytuacji absolwentów- (grudzień 2012).

Etap III – korekta narzędzia badawczego, zastosowanie nowych narzędzi

z uwzględnieniem wniosków z badania pilotażowego, polegającą na:

- 1) weryfikacji narzędzia badawczego z uwzględnieniem wniosków z badania pilotażowego,
- 2) przeprowadzeniu zweryfikowanej metodologicznie ankiety wśród absolwentów (którzy wyrazili zgodę na udział w badaniach) bezpośrednio po ukończeniu studiów,
- 3) przeprowadzeniu drogą pocztową i e-mailową zweryfikowanej metodologicznie ankiety wśród absolwentów (którzy wyrazili zgodę na udział w badaniu) rok po ukończeniu studiów,
- 4) rozesłaniu przypomnień dotyczących zwrotu brakujących ankiet do absolwentów, którzy nie odesłali kwestionariuszy,
- 5) opracowaniu wyników badań właściwych,
- 6) przygotowaniu raportu z badań właściwych.

Badania będą miały charakter cykliczny i prowadzone będą według harmonogramu, po każdym badaniu będzie sporządzany raport zakończony wnioskami. Raport będzie przedstawiony władzom uczelni oraz przedstawicielom samorządu studenckiego. Pytania w ankiecie pogrupowane zostały w następujące obszary tematyczne: Metryczka (imię i nazwisko, adres e-mail, adres zamieszkania, numer telefonu, rok ukończenia studiów na Politechnice Częstochowskiej, kierunek, specjalność, stopień studiów, tryb studiów, niepełnosprawność), poziom zadowolenia z ukończenia Politechniki Częstochowskiej, jakość kształcenia na uczelni, propozycje zmian, motywy wyboru studiów, aktywność zawodowa i postawy przedsiębiorcze w trakcie studiów, czasookres poszukiwania pracy po studiach, rodzaj firmy, stanowisko pracy, charakter i satysfakcja z wykonywanej pracy. W ostatnim pytaniu absolwenci określają poziom własnych kompetencji w stosunku do poziomu wymaganych kompetencji w aktualnie wykonywanej pracy. Istotą zadawanych pytań jest:

- 1) określenie liczby absolwentów uczelni, którzy znaleźli pracę po ukończeniu studiów (w określonym czasie),
- 2) określenie liczby absolwentów, którzy do momentu przeprowadzenia badania nie znaleźli pracy bądź jej nie podjęli (z określonych przyczyn),
- 3) poznanie ścieżki kariery zawodowej absolwenta uczelni wyższej po ukończeniu studiów,
- 4) zdiagnozowanie podmiotów gospodarczych zatrudniających absolwenta określonej uczelni ze względu na: wielkość podmiotu (mikro, małe, średnie i duże); zasięg geograficzny (aspekt lokalny), branżę typ przedsiębiorstwa – polskie i zagraniczne.

W prowadzonych na Politechnice Częstochowskiej badaniach losów absolwentów kładzie się akcent na kompetencje sprzyjające zatrudnialności, a nie na zawód i miejsce pracy. Badania mają na celu poznanie, w jaki sposób kształtuje się kariera zawodowa absolwentów oraz jak dostosowywane są oferty kształcenia Uczelni do wymagań stawianych przez rynek pracy. Wyniki ankiet będą miały wpływ na kształtowanie polityki edukacyjnej uczelni w zakresie rozszerzenia aktualnych kierunków, specjalności oraz wprowadzania nowych kierunków kształcenia, będzie to analiza kształcenia na określonych kierunkach w kontekście potrzeb rynku pracy oraz korelacja wiedzy i umiejętności w aspekcie rynku pracy. Dzięki badaniom zostaną opracowane nowe programy i formy nauczania, dokonana zostanie weryfikacja oferowanego wykształcenia na rynku pracy.

Proces ankietyzacji absolwentów funkcjonuje od początku roku akademickiego 2012/2013. Kwestionariusz ankiety jest fazy ewaluacji, nad którą pracuje Zespół ds. monitorowania losów zawodowych absolwentów wraz z Samorządem Studentów oraz Stowarzyszeniem Absolwentów Politechniki Częstochowskiej. W chwili obecnej zostały

zebrane pierwsze ankiety, które są w fazie opracowania. Istotny jest fakt informowania studentów ostatnich lat studiów o celowości ankietyzacji po zakończonym procesie kształcenia. Informacja dociera do studentów przez Samorząd Studencki i jest przekazywana w trakcie spotkań studentów w Biurze Karier i Marketingu. Dobór procedur procesu ankietyzacji absolwentów wydaje się właściwy, z uwagi na fakt kompleksowego udziału w nim studentów, pracowników i absolwentów, którzy w dużej części są również pracodawcami. Metody analizy i mechanizmy weryfikacji efektów kształcenia, poprzez proces ankietyzacji absolwentów, są w trakcie przygotowań, z uwagi na dotychczasowy brak systemu monitorowania losów zawodowych absolwentów.

Uczelnia przywiązuje dużą wagę do monitoringu zapotrzebowania rynku pracy, co powoduje ciągłe doskonalenie oferty dydaktycznej wychodzącej coraz bardziej naprzeciw oczekiwaniom środowiska społeczno-gospodarczego

Monitorowaniem karier absolwentów w Politechnice Częstochowskiej zajmuje się, powołany zgodnie z Poleceniem nr 87/2012 Rektora Politechniki Częstochowskiej z dnia 10.07.2012 r., Zespół ds. monitorowania losów zawodowych absolwentów oraz koordynatorzy z każdego wydziału Uczelni. Badanie losów absolwentów przebiega etapowo według „Harmonogramu badania losów absolwentów na Politechnice Częstochowskiej” zatwierdzonego przez Rektora Politechniki Częstochowskiej. Badanie ma przede wszystkim na celu stosowanie efektów kształcenia do potrzeb rynku pracy. Warto podkreślić, że pierwsze badanie losów zawodowych absolwentów zostało przeprowadzone na Politechnice Częstochowskiej w ramach projektu „Hagesco” w 2008 roku, próba liczyła 700 osób. Wyniki przedstawiono w formie raportu.

Obecnie badaniem zostali objęci absolwenci PCz, którzy wyrazili zgodę na przetwarzanie ich danych osobistych. Ankiety otrzymują głównie drogą elektroniczną. Badanie na Wydziale Zarządzania wkroczyło w II etap (I etap to konstrukcja ankiety i bazy adresowej). W maju 2012 roku rozesłano ankiety do absolwentów, którzy rok wcześniej ukończyli studia. Wyniki są obecnie opracowywane.

Warto dodać, że Biuro Karier organizuje spotkania z pracodawcami, których działalność zawodowa związana jest z oferowanymi przez Wydział specjalnościami. Biuro Karier organizuje także szkolenia w zakresie przedsiębiorczości, ważna jest współpraca Biura z funkcjonującym na Wydziale Inkubatorem Przedsiębiorczości.

d) Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia przewiduje okresowe przeglądy programów kształcenia. Przeglądy dokonywane są co najmniej raz w roku i są opiniowane przez szereg Komisji tak, by mogły być ocenione na szczeblu prowadzonego kierunku a następnie przez interesariuszy zewnętrznych. Wydział, w związku z wdrożeniem Krajowych Ram Kwalifikacji, dokonał rzetelnego przeglądu programów kształcenia wszystkich prowadzonych kierunków studiów jak i studiów III stopnia oraz podyplomowych. W analizach tych zostały wykorzystane takie procedury jak :

PS-1. Procedura monitorowania standardów kształcenia i KRK.

PS-2. Procedura oceny procesu kształcenia.

PS-3. Procedura sprawdzania treści poszczególnych przedmiotów z efektami kształcenia.

PS-15. Procedura oceny i doskonalenia efektów kształcenia.

Programy te zatwierdziła Rada Wydziału. Zespół oceniający odbył spotkanie z zespołem pracującym nad wdrożeniem Krajowych Ram Kwalifikacji oraz budową programów kształcenia. Z rozmów tych wynika, iż zespół dołożył starań aby programy kształcenia tworzyły możliwości pełnej realizacji zakładanych efektów kształcenia.

e) Zasady oceny studentów reguluje Regulamin studiów. Natomiast brak jest jeszcze opracowania pełnych zasad oceny doktorantów. Zespół oceniający uważa iż Wydział powinien podjąć próbę opracowania zasad oceny studentów ze względu na osiągnięte efekty kształcenia.

Zasady oceny osiągnięć dydaktycznych studentów są przejrzyste i znane od momentu wprowadzenia zajęć dydaktycznych. Sposoby weryfikacji efektów kształcenia podane są w sylabusach. Są one konsekwentnie egzekwowane przez nauczycieli akademickich. Zdaniem studentów system oceny jest obiektywny. Dostęp do programów studiów i sylabusów jest powszechny. Ankietyzacja dotycząca całego toku studiów bada opinie wśród studentów na temat zasad oceniania i weryfikacji efektów kształcenia. Studenci mają możliwość oceny m.in. oferty edukacyjnej oraz wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie studiów. Skutkuje to włączeniem studentów w proces ewaluacji zakładanych efektów kształcenia.

Ocena zaś doktorantów na studiach doktoranckich rozpoczyna się już w procesie kwalifikacji. Kryteria kwalifikacji stanowią: - ocena na dyplomie ukończenia studiów II stopnia, - wyniki uzyskane w trakcie studiów zwłaszcza z przedmiotów będących podstawą zainteresowań naukowych kandydata w zakresie określonej dyscypliny, - opinie o predyspozycjach do prowadzenia badań i pracy naukowej, - rozmowa kwalifikacyjna.

Na Wydziale Zarządzania funkcjonuje Karta ewidencji prac egzaminacyjnych, zaliczeniowych, przejściowych i projektów, która zawiera opis składający się z następujących informacji: imię i nazwisko doktoranta, rodzaj i kierunek studiów, rok, semestr, nazwa przedmiotu, rodzaj pracy, data jej sporządzenia. W ciągu roku akademickiego wszystkie prace egzaminacyjne, zaliczeniowe, przejściowe i projekty gromadzone są w instytutach, katedrach i zakładach stosownie do miejsca zatrudnienia nauczyciela akademickiego. Po zakończeniu roku akademickiego są one przekazywane do archiwum. Przekazanie wszystkich prac i projektów powinno nastąpić najpóźniej do 31 października.

Na Wydziale działa powołana przez dziekana Komisja ds. sprawdzania treści poszczególnych przedmiotów z efektami kształcenia, w skład której wchodzi – jedna osoba będąca w minimum programowym danego kierunku, kierownik/dyrektor instytutu, katedry czy zakładu oraz prodziekan ds. nauczania. Komisja zbiera się raz w roku i na zasadzie wyboru losowego z każdego instytutu, katedry, zakładu losuje po 2 prace egzaminacyjne, zaliczeniowe, przejściowe i projekty, które sprawdza pod względem dostosowania efektów kształcenia z danego przedmiotu do treści zawartych w danym egzaminie, zaliczeniu czy projekcie. W przypadku zastrzeżeń co do treści egzaminu/pracy zaliczeniowej, Komisja wnosi o zweryfikowanie wymagań wskazanych w efektach kształcenia oraz nakazuje zmianę treści egzaminu, zaliczenia, prac przejściowych lub projektu na zgodną z ustaleniami efektów kształcenia zawartymi w treści sylabusu z każdego przedmiotu. Protokół przekazywany jest Dziekanowi i Wydziałowej Komisji ds. jakości kształcenia. Kierownik instytutu/katedry /zakładu otrzymuje końcowy protokół od Dziekana i przekazuje ocenę pracownikowi, którego prace zostały w sposób losowy pobrane do sprawdzenia.

Zasady oceny realizacji efektów kształcenia na studiach podyplomowych realizowane są z zastosowaniem następujących form: testy, egzaminy pisemne, ankiety. Słuchacze na pierwszych zajęciach są zapoznawani z zasadami zaliczenia poszczególnych bloków tematycznych oraz całego zakresu studiów. Słuchacze posiadają indywidualne karty zaliczeń i egzaminów. Ich treść, jak również protokoły zaliczeń i egzaminów są dowodem zaliczenia studiów.

Na stronach Internetowych jest pełna informacja o studiach podyplomowych. Obok informacji o kierunkach studiów jest tam także przejrzysta informacja o systemie oceniania zakładanych efektów kształcenia. Studenci otrzymują także, z dużym wyprzedzeniem, informacje o planie studiów, konsultacjach pracowników.

f) Ocena jakości kadry odbywa się zgodnie z założeniami wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w dwóch procesach :ankietyzacji oraz okresowej oceny nauczycieli akademickich poprzez stosowanie procedur

PS-4. Procedura badań ankietowych realizacji procesu dydaktycznego.

PS-5. Procedura hospitacji zajęć dydaktycznych na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej.

PS-12. Procedura przyznawania nagród i wyróżnień.

PS-14. Procedura przeprowadzenia badań ankietowych dotyczących oceny całego toku studiów.

Proces ankietyzacji, w którym uczestniczą studenci Wydziału Zarządzania dotyczy realizacji procesu dydaktycznego (ankietyzacja jest prowadzona raz w semestrze, na ostatnich zajęciach dydaktycznych) oraz oceny całego toku studiów. Ankiety funkcjonują w formie papierowej i są anonimowe, co wpływa na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród studentów w kontekście formułowania opinii. Ankietyzacja obejmuje studia I i II stopnia.

. Istotnym elementem funkcjonowania wydziałowego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest udział studentów na każdym etapie procesu ankietyzacji – od budowania kwestionariusza do opracowywania wniosków i prowadzenia polityki informacyjnej.

Studenci są informowani o celowości procesu ankietyzacji, jak również mają publiczny dostęp do procedur i narzędzi służących do badania jakości kształcenia na Wydziale Zarządzania. Istotnym elementem jest również informacja zwrotna dotycząca wyników procesu ankietyzacji.

Weryfikacja jakości kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia odbywa się m.in. na podstawie procedury PS-4 ustalania sposobu przeprowadzania badań ankietowych realizacji procesu dydaktycznego. Powyższy dokument nie obejmuje ankietyzacją studiów III stopnia. Odbywający praktyki dydaktyczne uczestnicy studiów III stopnia nie podlegają ocenie studenckiej, jak również sami nie mają możliwości wyrażenia opinii wobec zajęć, w których uczestniczą w ramach programu studiów. Wdrażany na studiach doktoranckich WSZJK powinien kompleksowo wprowadzić wskazane rozwiązania. Drugim narzędziem realizowanym w ramach procedury PS-5 WSZJK i służącym do weryfikacji jakości nauczycieli akademickich są hospitacje, które systemowo dotyczą wszystkich prowadzących zajęcia dydaktyczne.

W opinii doktorantów ewentualne wprowadzenie zarówno ankietyzacji, jak i planowane hospitacje na studiach doktoranckich oceniane jest pozytywnie, gdyż z perspektywy osoby rozpoczynającej aktywność dydaktyczną hospitacje pełnią funkcję doskonałej weryfikacji pracy prowadzącego zajęcia dla studentów, natomiast ankietyzacja pozwoliłaby na modyfikację realizowanego programu.

Ponadto zgodnie z art. 132. ust. 3. Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym: .... przy dokonywaniu oceny nauczyciela akademickiego w zakresie wypełniania przez niego obowiązków dydaktycznych uwzględnia ocenę przedstawianą przez studentów i doktorantów, po zakończeniu każdego cyklu zajęć dydaktycznych.

Procedury i mechanizmy ankietyzacji dotyczącej procesu kształcenia studentów i doboru kadry naukowo-dydaktycznej są przejrzyste, tworzenie opracowań i analiza wniosków płynących z badań ankietowych są poprawne, z uwagi na fakt udziału studentów na każdym etapie badań jakości. Kwestionariusz ankiety zawiera pytania m.in. o program nauczania, kadre naukowo-dydaktyczną, organizację procesu kształcenia i osiągnięte efekty nauczania. Studenci mają możliwość zawarcia dodatkowych uwag.

Z przeprowadzonego procesu ankietyzacji sporządzany jest pisemny raport, który zawiera zbiorcze zestawienie wyników. Wyniki badań ankietowych przedstawiane są Władzom Uczelni, Dziekanom, członkom Wydziałowej i Uczelnianej komisji ds. jakości kształcenia oraz kadrze naukowo-dydaktycznej. Istotna jest reakcja Jednostki na wyniki procesu ankietyzacji. Jeśli wynik jest negatywny, pracownik zobowiązany jest przedstawić Władzom Wydziału program naprawczy w formie pisemnej. Ponadto przeprowadzona zostaje hispitacja zajęć. Pracownicy którzy najlepiej zostali ocenieni przez studentów zostają wyróżnieni adekwatnie do uzyskanych wyników. Istotne jest również publikowanie opracowań dla środowiska studenckiego, co wpływa na zwiększenie zrozumienia celowości przeprowadzanych badań wśród studentów. Wydział Zarządzania tym samym prowadzi odpowiednią politykę informacyjną dla studentów. Raport zbiorczy dotyczący procesu ankietyzacji jest dostępny na stronie Internetowej Jednostki.

Doktoranci pozytywnie wypowiedzieli się w sprawie oceny zgodności kwalifikacji naukowych kadry naukowo-dydaktycznej prowadzącej zajęcia dydaktyczne na studiach doktoranckich, jak również zgodności kwalifikacji naukowych osób sprawujących nad nimi opiekę naukową. Zdaniem uczestników studiów III stopnia kadra naukowa w większości wywiązuje się ze swoich zadań w sposób odpowiadający potrzebom doktorantów. Prowadzący na pierwszych zajęciach informują o zasadach obowiązujących na ich przedmiotach, tj. formie i terminie zaliczeń, zakresie i tematyce materiału objętego egzaminem, ew. zwolnieniach z egzaminu, formach odrabiania zajęć (nieobecności).

g) Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia obejmuje swoimi procedurami ocenę poziomu naukowego jednostki. Wydział podlega ocenie parametrycznej. Wewnętrzna ocena Wydziału uwzględnia prace Katedr i Instytutów. Podział środków statutowych opiera się na ocenie osiągnięć naukowych poszczególnych katedr, co regulują procedury :

PS-17. Procedura weryfikacji poziomu naukowego.

PS-18. Procedura polityki finansowej.

PS-19. Procedura podziału dotacji celowej na prowadzenie badań naukowych służących rozwojowi młodych naukowców na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej

h) Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia uwzględnia w ramach procedury PS9, PS- 11, PS- 14 i PS-16 ocenę zasobów materialnych, w tym infrastrukturę dydaktyczną i naukową, a także środki wsparcia dla studentów.

Studenci mogą działać i rozwijać swoje zainteresowania w kołach naukowych. Na Wydziale Zarządzania zostało uruchomionych 17 kół naukowych, których celem jest pogłębianie wiedzy i umiejętności, uczestnictwo w konferencjach, seminariach naukowych, szkoleniach i stażach jak również współpraca z organizacjami i kołami naukowymi Politechniki Częstochowskiej oraz z innych uczelni. Istotnym wsparciem dydaktycznym dla studentów jest dobrze wyposażona biblioteka.

W ramach zadań określonych w wewnętrznym systemie zapewnienia jakości kształcenia znajduje się dbałość o zasoby biblioteczne. Przedstawiciel wydziału bierze czynny udział w pracach Rady Bibliotecznej Politechniki Częstochowskiej. Wydział cyklicznie przedstawia Dyrekcji Biblioteki Głównej propozycje uzupełnienia księgozbioru o pozycje wskazane przez pracowników, niezbędne do realizacji procesu dydaktycznego i badań naukowych. Potrzeby te są w pełni realizowane. Tematyka zbiorów Biblioteki Głównej jest ściśle związana z prowadzeniem badań naukowych i realizacją procesu dydaktycznego uczelni w tym Wydziału Zarządzania. Biblioteka jest nowoczesna, a zbiory zwarte oraz elektroniczne bazy czasopism

elektronicznych (EBSCO, ELSEVIER, EMERALD) są dostępne, zarówno dla pracowników naukowych, jak i studentów i doktorantów.

Kolejnym wsparciem dla studentów jest wymiana międzynarodowa. Od 1997 roku PCz uczestniczy w Programie SOCRATES-ERASMUS. Program ten umożliwia studentom studiów I i II stopnia odbywanie części studiów w uczelniach zagranicznych. Student studiów stacjonarnych i niestacjonarnych może ubiegać się o pomoc materialną ze środków budżetu państwa w formie: stypendium socjalnego, stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych, stypendium Rektora dla najlepszych studentów oraz zapomogi. Student na mocy odrębnych przepisów może ubiegać się o stypendium ministra za wybitne osiągnięcia dla studentów szczególnie wyróżniających się w nauce lub posiadających wybitne osiągnięcia naukowe, artystyczne lub sportowe.

Czynnikiem motywacyjnym dla studentów do nauki jest stypendium rektora dla najlepszych studentów i stypendium ministra za wybitne osiągnięcia. Stypendia przyznawane są 9% najlepszych studentów danego kierunku, którzy otrzymali największą liczbę punktów w swojej grupie. Studenci wspierani są także poprzez udostępnienie przez uczelnie bazy noclegowej. Na terenie Miasteczka Akademickiego znajdują się Domy Studenta: dwa duże (po około 800 miejsc) i jeden mniejszy na około 300 miejsc.

Na Wydziale Zarządzania nie istnieje proces ankietyzacji dotyczący innych obszarów działalności jednostki tj. infrastruktury dydaktycznej, spraw administracyjnych czy spraw socjalno-bytowych studentów. W Jednostce nie są wprowadzone inne rozwiązania systemowe, mające na celu zapewnianie jakości we wskazanych obszarach będących przedmiotem oceny. W kwestionariuszu ankiety dotyczącej toku studiów znajdują się elementy nawiązujące do wskazanych zagadnień, lecz są one niewystarczające. Zaleca się stworzenie systemu weryfikacji jakości również w pozostałych obszarach działalności Wydziału.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia uwzględnia opiekę naukowo-dydaktyczną wobec doktorantów. W ramach zajęć objętych programem studiów, istnieje także możliwość korzystania z konsultacji oraz dyżurów pracowników naukowych. Uczestnicy studiów III stopnia pozytywnie ocenili proponowany system konsultacji, twierdząc iż spotkania z pracownikami naukowo – dydaktycznymi odbywają się w czasie, miejscu i formie ustalonej i podanej do wiadomości doktorantów z odpowiednim wyprzedzeniem, a w przypadku doktorantów studiów niestacjonarnych przewidziane są w terminach nie kolidujących z ich obowiązkami zawodowymi.

i) Wydział bardzo starannie gromadzi prace egzaminacyjne, prace projektowe i zaliczeniowe dokonując właściwego ich opisu pozwalającego na dobre identyfikowanie przedmiotu, kierunku, roku akademickiego, prowadzącego. Zatem studenci mają dostęp a także kadra do osiąganym efektów kształcenia. Zespół oceniający zapoznał się z dokumentacją dotyczącą gromadzenia i archiwizowania efektów kształcenia. Wydział gromadzi również sprawozdania Komisji i pełnomocnika ds. jakości kształcenia dotyczące jakości kształcenia jak i syntetyczne opracowania procesu ankietyzacji.

i) System informacyjny skierowany do środowiska studenckiego jest zadowalający. Studenci mogą odnaleźć niezbędne informacje dotyczące wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia na stronie Internetowej Wydziału. Funkcjonują również skrzynki e-mailowe, które studenci mogą wykorzystać w celu otrzymania odpowiedzi dotyczącej danego zagadnienia, czy wskazania nieprawidłowości związanej z funkcjonowaniem systemu jakości.

Wskazane mechanizmy obrazują dwubiegunowy przepływ informacji (student – jednostka - student).

j) Jednostka zapewnia uczestnikom studiów powszechny dostęp do aktualnych informacji związanych z planami i programami studiów, a także procedurami toku studiów za sprawą platformy elektronicznego dziekanatu i stron internetowych Wydziału i Uczelni, co oceniane jest przez studentów i doktorantów w sposób pozytywny. Wydział informuje również kandydatów na studia o warunkach rekrutacji oraz programie kształcenia.

Mechanizmy wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia stosowanych w celu zapobiegania i eliminacji zjawisk patologicznych wdrożone są poprzez procedurę. (PS-10) przeciwdziałania zjawiskom patologicznym związanym z procesem kształcenia na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej. Zakres działań określony w tej procedurze jest wyczerpujący i pełny.

Załącznik nr 5 Funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

Załącznik nr 6 Efektywność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w odniesieniu do obszarów wpływających na jakość kształcenia - wg badań jednostki

2.3). Mechanizmy oceny skuteczności oraz doskonalenia wewnętrznego systemu jakości są na etapie opracowywania i wdrażania, tak na poziomie uczelni i wydziału. Wewnętrzny system zapewniania jakości oparty jest na procedurach, w których zakłada się ciągłe doskonalenie procesów w oparciu o informacje uzyskane w kolejnych latach kształcenia.

Na przykład: procedura stałego monitorowania standardów kształcenia i krajowych ram kwalifikacji (PS-1), procedura sprawdzania treści poszczególnych przedmiotów z efektami kształcenia (PS-3), a także procedura badań ankietowych realizacji procesu dydaktycznego (PS-4) przewidują mechanizmy doskonalenia procedur w kolejnych latach kształcenia poprzez zmiany w formularzu ankiety, wprowadzenia wprowadzenie kolejnych – zaproponowanych przez kadrę – elementów weryfikacji efektów.

Na poziomie Wydziału za funkcjonowanie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia jakości odpowiedzialny jest Dziekan i pełnomocnik dziekana ds. jakości kształcenia (przewodniczący wydziałowej komisji ds. jakości kształcenia), a wśród zadań tych organów jest także doskonalenie elementów systemu jakości. Do elementów doskonalących procedury jakości należą następujące rozwiązania:

- wolne wnioski – pytania otwarte w ankietach dotyczących studentów, doktorantów, pracowników, które są podstawą dyskusji w organach kolegialnych odpowiedzialnych za jakość kształcenia,
- ankietyzacja absolwentów i pracodawców oraz współpraca z organizacjami branżowymi,
- weryfikacja mierników efektywności funkcjonowania wewnętrznych systemów jakości kształcenia, których formułowanie jest w fazie wstępnej.

Uczelniana komisja ds. jakości kształcenia ocenia w raporcie rocznym funkcjonowanie systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz prawidłowego funkcjonowania ustalonych procedur, proponuje również zmiany w funkcjonowaniu wewnętrznego systemu zapewnienia jakości.

Na uczelni jak i na Wydziale zastosowano następujące rozwiązania mające na celu weryfikację i doskonalenie systemu kształcenia:

- roczna ocena wydziałowych raportów komisji ds. jakości kształcenia,

- w fazie opracowywania są mechanizmy oceny efektywności funkcjonowania wydziałowych systemów zapewnienia jakości, (w oparciu o rozwiązania z wiodących ośrodków europejskich rozważana jest możliwość wprowadzenia akredytacji wewnętrznej kierunków),
- w fazie definiowania są mierniki jakości kształcenia,
- monitorowanie przez Biuro Karier losów absolwentów Politechniki Częstochowskiej.

Zespół oceniający uważa iż warto rozważyć wpisanie w opracowane procedury jakości (PS) elementów ich doskonalenia, co byłoby ważnym krokiem w rozwój całego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Mechanizmy doskonalenia wewnętrznego systemu jakości wymagają wprowadzenia corocznego przeglądu procedur jakości (PS1-PS19) pod kątem ich funkcjonowania i skuteczności.

Oceniając skuteczność wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia można stwierdzić, że systematyczne przeglądy programów kształcenia a także analizy stopnia potwierdzania efektów kształcenia w tym efektów końcowych przyniosły w efekcie nowe rozwiązania w zakresie oferty kształcenia. Wydział uruchomił w ostatnich latach nowe kierunki studiów jak np. : finanse i rachunkowość, gospodarka przestrzenna. Skuteczne okazały się też działania w zakresie rozwoju poziomu naukowego jednostki. Wydział w roku 2011 otrzymał uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki o zarządzaniu w dziedzinie nauk ekonomicznych. Wewnętrzny system preferował działania prowadzące do wzbogacenia dorobku naukowego poszczególnych pracowników jak i preferował aktywność naukową w zakresie wnioskowania o granty NCN.

Rozpoczęły się również działania mające na celu aktualizację procedurę PS-19, dot. podziału dotacji celowej na prowadzenie badań naukowych służących rozwojowi młodych naukowców na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej. Według opinii przedstawicieli wydziału, dotacja będzie przeznaczona także dla doktorantów, co uczestnicy studiów III stopnia oceniają pozytywnie.

Wydział wprowadził działania naprawcze w pełni dostosowując się do zaleceń i uwag sformułowanych podczas wizytacji programowych Państwowej/Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Dla przykładu można wymienić następujące działania naprawcze i doskonalące, zaś szczegółowy opis zawarty jest w załączniku nr 3.I tak na kierunku zarządzanie i inżynieria produkcji wprowadzono przedmiot „wzmacniający” obszar inżynierii produkcji. Na podstawie decyzji Rady Wydziału z dnia 23 marca 2010 wprowadzono do siatek godzin na studiach II stopnia przedmiot OBRÓBKA SKRAWANIEM -. Dostosowano sylabusy do uwag zespołu PKA. Liczba egzaminów na semestrze III studiów niestacjonarnych I stopnia została zmieniona decyzją Rady Wydziału z dnia 23 marca 2010 roku poprzez wprowadzenie egzaminu z przedmiotu Procesy Produkcyjne II. Zespół zalecał większą aktywność w realizacji projektów badawczych. Podjęto następujące programy badawcze : START – program promocji przedsiębiorczości w uczelniach wyższych w województwie śląskim, RPO Woj. Śląskiego

- Inżynier Przyszłości – badanie i analizy kierunków rozwoju kadr inżynierskich w perspektywie zmian w strukturze gospodarki województwa śląskiego,
- Przedsiębiorczy naukowiec szansą rozwoju Politechniki Częstochowskiej, Władze Wydziału Zarządzania deklarują iż będą podejmować działania w zakresie aktywizacji pracowników w celu pozyskiwania środków na badania i rozwój co znalazło wyraz w zasadach oceny pracowników.
- Zespół oceniający przeprowadzający wizytację na kierunku logistyka zalecał większą aktywność Biura Karier w pozyskiwaniu ofert pracy. Wydział podjął intensywne działania w

tym zakresie . I tak : roku akademickim 2010/2011 w szkoleniach organizowanych przez ABK uczestniczyło kilkudziesięciu studentów kierunku Logistyka; szkolenia te dotyczyły rozwoju kompetencji miękkich oraz aktywności na rynku pracy. Trenerzy, którzy prowadzą szkolenia organizowane przez ABK zawsze na początku szkolenia pytają się uczestników o potrzeby szkoleniowe, co chcą, aby na szkoleniu zostało zrealizowane. Po zakończeniu szkolenia jest przeprowadzana ankieta dotycząca poziomu zadowolenia ze szkolenia oraz są pytania dotyczące tematyki następnych szkoleń. Na bieżąco polecany jest w ABK portal Jooble.pl, na którym zamieszczane są wszystkie oferty dla studentów i absolwentów Logistyki oraz oferty na stronie ABK, na tablicy ogłoszeń, Akademickie Biuro Karier od nowego roku akademickiego 2012/13 planuje szereg zmian w działalności, w tym zmian kadrowych, które powinny wpłynąć na poprawę sytuacji w pozyskiwaniu ofert oraz dostosowaniu tematyki szkoleń do potrzeb studentów.

Załącznik nr 7 Efektywność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w odniesieniu do obszarów wymagających działań korygujących, naprawczych lub doskonalących wskazanych podczas poprzedniej oceny instytucjonalnej dokonanej przez Polską Komisję Akredytacyjną

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: *w pełni*

2.1) Struktura podejmowania decyzji w zarządzaniu jakością na Wydziale uwzględnia gremia opiniotwórcze jak i organy decyzyjne , w których znajdują się : kadra akademicka, studenci , komisja ds. jakości kształcenia, pełnomocnik dziekana ds. jakości kształcenia , prodziekani, dziekan Rada Wydziału. Zarządzanie jakością jest przejrzyste i zrozumiałe dla środowiska studenckiego. Do procesu zarządzania jakością zostali włączeni przedstawiciele pracodawców,, jako Rada Doradców Przedstawicieli Biznesu oraz doktoranci.

2.2) Uchwały i zarządzenia dotyczące wewnętrznego systemu zapewnienia jakości jak i zbiór opracowanych procedur mają charakter kompleksowy, gdyż obejmują studia I ,II i III stopnia a także studia podyplomowe i dotyczą najważniejszych czynników wpływających na jakość kształcenia. Obejmują : przeglądy programów kształcenia, zasady weryfikacji efektów kształcenia w tym efektów końcowych , badanie losów absolwenta, system informacyjny .Wydział dokonuje przeglądu programów kształcenia, oceny kadry akademickiej przez studentów, okresowej oceny nauczycieli akademickich , oceny stopnia realizacji efektów kształcenia .

2.3) Dotychczasowe działania organów odpowiedzialnych za funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia wskazują, że statutowe zadanie doskonalenie systemu jest realizowane, ale mechanizm doskonalenia wewnętrznego systemu jakości wymaga wprowadzenia corocznego przeglądu procedur jakości pod kątem ich skuteczności i wprowadzenia działań doskonalących w zakresie poszczególnych obszarów jakości kształcenia . Wydział deklaruje podjęcie prac zmierzających do opracowania mierników skuteczności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Kryterium 3. Cele i efekty kształcenia na oferowanych studiach doktoranckich oraz podyplomowych, a także system weryfikujący i potwierdzający ich osiągnięcie

3.1)

Obecnie obowiązujące procedury związane z tworzeniem studiów doktoranckich określa Regulamin Studiów Doktoranckich uchwalony przez Senat Uchwałą Nr 335/2011/2012 z dnia 22 lutego 2012 r., z którego wynika, iż studia te tworzy i likwiduje Rektor na wniosek rady jednostki organizacyjnej.

Na wniosek Rady Wydziału Rektor wydał w dniu 23 marca 2012 r. akt utworzenia studiów trzeciego stopnia na Wydziale Zarządzania w obszarze nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu.

Procedury w tym zakresie zostały zatem zachowane. Są kompletne i spójne. Rada Wydziału na posiedzeniach zatwierdziła programy studiów doktoranckich. Dokumentacja potwierdzająca uzyskanie efektów kształcenia prowadzona jest w sposób właściwy. Do protokołów dołączone są listy obecności potwierdzające udział interesariuszy wewnętrznych.

Studia doktoranckie na Wydziale Zarządzania po raz pierwszy są prowadzone od roku akademickiego 2012/2013. Warunki i tryb rekrutacji na studia III stopnia stacjonarne i niestacjonarne w tym roku reguluje Uchwała Nr 337/2010/2011 Senatu Politechniki Częstochowskiej z dnia 22 lutego 2012 roku w sprawie zmiany Uchwały Nr 234/2010/2011 Senatu Politechniki Częstochowskiej z dnia 23 lutego 2011 w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia III stopnia w roku akademickim 2012/2013 oraz Uchwała Nr 335/2011/2012 Senatu Politechniki Częstochowskiej z dnia 22 lutego 2012 w sprawie uchwalenia Regulaminu Studiów Doktoranckich.

Studia doktoranckie prowadzone są w dyscyplinie nauk o zarządzaniu. Przyjęcie na I rok studiów następuje na podstawie wyników postępowania kwalifikacyjnego w kolejności wynikającej z uzyskanych ocen, w ramach ustalonego limitu miejsc.

Na rok akademicki 2012/2013 ustalono limit przyjęć: na studia stacjonarne – 60, na studia niestacjonarne – 30 studentów, przyjęto odpowiednio 56 i 9 studentów. Studia doktoranckie trwają 3,5 roku.

Program studiów doktoranckich opracowano w oparciu o Krajowe Ramy Kwalifikacji. Zbiór kierunkowych efektów kształcenia w kategorii wiedzy zawiera 13 efektów, umiejętności 14, kompetencji społecznych 7. Efekty te w większości pokrywają się z efektami kształcenia określonymi w KRK dla obszaru nauk społecznych.

W programie studiów przewidziano cztery moduły:

- moduł treści ogólnych – 60 godzin
- moduł treści podstawowych – 55 godzin
- moduł treści do wyboru – 210 godzin
- moduł treści fakultatywnych – 15 godzin

łącznie: 340 godziny oraz praktyki dydaktyczne w wymiarze 10 godzin w semestrach II do VII.

Opis każdego modułu kształcenia obejmuje:

- efekty kształcenia i ich odniesienie do efektów kształcenia dla programu;
- formy prowadzenia zajęć (z odniesieniem do efektów kształcenia);
- sposób sprawdzenia, czy założone efekty zostały osiągnięte przez doktoranta;
- liczbę punktów ECTS (z pokazaniem sposobu jej wyznaczenia, zgodnie z zasadami systemu ECTS).

W programie studiów występują przedmioty stwarzające możliwość uzyskania przez doktorantów wiedzy z zakresu najnowszych osiągnięć nauki w obszarze prowadzonych przez nich badań. Możliwość tę dają wykłady tworzące moduł treści podstawowych tj. Globalne problemy zarządzania, Zarządzanie w nowej ekonomii, Ekonomia menedżerska, Zarządzanie wiedzą, Marketing międzynarodowy oraz przedmioty do wyboru tj. Współczesne koncepcje strategii organizacji, Zarządzanie w kontekście zrównoważonego rozwoju.

Program studiów doktoranckich obejmuje przedmioty z zakresu metodyki i metodologii badań uwzględniające specyfikę badań ekonomicznych. Są to wykłady z Metody ilościowe i jakościowe badań ekonomicznych, Metodyka badań naukowych, na których studenci nabywają umiejętności potrzebne prowadzenia samodzielnych badań naukowych.

Program przewiduje również możliwość nabywania umiejętności warsztatowych drogą wyboru przez studentów przedmiotów do wyboru tj. Analiza ekonomiczna w decyzjach menedżerskich, Sprawozdawczość finansowa w zarządzaniu przedsiębiorstwem, Systemy informacyjne.

Należy także wspomnieć o seminariach, na których studenci kształcą swój warsztat pracy naukowej, prezentują cele i metody badań własnych prac doktorskich, a także rozwijają umiejętności autoprezentacji.

Program studiów doktoranckich zawiera przedmioty, których celem jest kształtowanie kompetencji społecznych związanych z działalnością naukowo-badawczą. Wskazać też można przedmiot: Nowoczesne metody i techniki prowadzenia zajęć dydaktycznych, konwersatorium językowe, Metodyka badań naukowych (obejmuje aspekty społeczne), seminaria. Doktoranci mają możliwość uczestnictwa w badaniach statutowych zespołów katedralnych, konferencjach, stażach naukowych.

Doktoranci mają możliwość rozwoju umiejętności dydaktycznych w zakresie stosowania nowoczesnych metod i technik prowadzenia zajęć. Program przewiduje 15-godzinny wykład Nowoczesne metody i techniki prowadzenia zajęć dydaktycznych oraz po 10 godzin praktyk dydaktycznych od II do VII semestru. W ramach praktyk doktoranci współuczestniczą w zajęciach prowadzonych przez doświadczonych dydaktyków oraz pod kierunkiem opiekunów naukowych przygotowują konspekty zajęć. Zajęcia doktorantów są hospitowane przez opiekuna naukowego i oceniane według formularza hospitacji. Praktykę zalicza kierownik studiów doktoranckich po zapoznaniu się z harmonogramem praktyki, konspektami zajęć i arkuszem hospitacji.

Wydział stwarza doktorantom możliwości korzystania z zasobów bibliotecznych, pomieszczeń komputerowych, wsparcia ze strony pracowników naukowych i opiekunów. Wydział zapewnia doktorantom opiekę merytoryczną ze strony opiekuna naukowego nad pracą naukowo-badawczą i dydaktyczną doktoranta od momentu rozpoczęcia studiów doktoranckich. Przedmioty i formy zajęć zawarte w planie i programie studiów doktoranckich zapewniają przygotowanie do egzaminów doktorskich oraz przygotowanie pod kierunkiem opiekuna naukowego rozprawy doktorskiej, stanowiącej oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

Projekt studiów przewiduje uczestnictwo doktorantów w krajowych i międzynarodowych sympozjach i konferencjach naukowych, wyjazdach na staże związane z tematyką prowadzonych badań.

Doktoranci, którzy nie ukończyli 35 lat mają możliwość uzyskania wydziałowego grantu dla młodych naukowców.

Studia doktoranckie rozpoczęły się w roku akademickim 2012/2013. Wydział przewiduje merytoryczną, organizacyjną i finansową pomoc w przygotowywaniu publikacji naukowych przez doktorantów oraz ich druk w wydawnictwach Wydziału.

Zdaniem uczestników studiów III stopnia zaplanowane w programie przygotowanie do pracy o charakterze badawczym poprzez stworzenie możliwości uzyskania zaawansowanej wiedzy dotyczącej najnowszych osiągnięć nauki w dziedzinie i obszarze prowadzonych badań na chwilę obecną jest wystarczające. Program studiów doktoranckich zawiera spójny opis celów kształcenia z proponowanymi treściami kształcenia, dla których opracowano efekty kształcenia wraz z systemem umożliwiającym ich weryfikację. Zdaniem doktorantów oferowany program może przygotowywać ich w sposób wystarczający do pracy badawczej, jednak weryfikacja będzie możliwa dopiero po zakończeniu pierwszego roku studiów.

Według doktorantów ewentualne modyfikacje powinny odbywać się wówczas przy bezpośrednim zaangażowaniu środowiska uczestników studiów III stopnia.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi od Kierownika Studiów Doktoranckich program studiów, na etapie formułowania poddawany był rozległym konsultacjom wśród środowiska akademickiego Wydziału Zarządzania PCz, a po zakończeniu roku akademickiego 2012/2013 przedmioty z pierwszych dwóch semestrów zostaną poddane ewaluacji.

W opinii doktorantów program studiów zawiera zajęcia doskonalące umiejętności dotyczące metodyki i metodologii prowadzonych badań naukowych, co ocenione jest pozytywnie.

Powyższe umiejętności zdaniem uczestników studiów III stopnia można częściowo uzyskać także podczas seminariów doktoranckich, jednakże w dużym stopniu zależy to od opiekuna/promotora.

Zdaniem doktorantów program studiów uwzględnia rozwój kompetencji społecznych, co także oceniane jest przez uczestników studiów III stopnia w sposób pozytywny. Doktoranci wyrazili przekonanie, iż proponowana oferta kursów fakultatywnych zawiera przedmioty, podczas których będą mogliby oni rozwinąć kompetencje społeczne odnoszące się do działalności naukowo – badawczej i społecznej roli uczonego. Ponadto w opinii uczestników studiów III stopnia na uwagę zasługują również zaplanowane w programie konwersatoria językowe.

W ramach jednostki funkcjonuje katalog kursów fakultatywnych dedykowanych tylko doktorantom, co ocenione zostało w sposób pozytywny. Uczestnicy studiów III stopnia będą mieli możliwość wyboru wydziałowych kursów fakultatywnych dla doktorantów, które poza możliwością uzyskania zaawansowanej wiedzy, będą mogły także rozwijać umiejętności praktyczne oraz kompetencje społeczne. Uzyskanie przez doktorantów kwalifikacji w zakresie metod i technik prowadzenia zajęć dydaktycznych jest możliwe poprzez uczestniczenie w przedmiocie pn. Nowoczesne metody i techniki prowadzenia zajęć dydaktycznych, który z racji, iż jeszcze się nie rozpoczął jest niemożliwy do oceny.

Uczestnicy studiów III stopnia Wydziału Zarządzania pozytywnie ocenili działania jednostki w zakresie zaangażowania ich do współpracy w tworzonych na wydziale zespołach badawczych. Zdaniem doktorantów, możliwości pracy naukowej doktorantów w zespołach badawczych, w tym międzynarodowych, jak również ich udziału w badaniach naukowych związanych z tematyką studiów doktoranckich są zadowalające. Analizując zestawienia przedstawione przez jednostkę oraz opierając się na opinii uczestników studiów III stopnia ocenia się, że udział doktorantów w prowadzonych tematach badawczych, grantach oraz seminariach naukowych i konferencjach w przyszłości może być bardzo wysoki. Zdaniem doktorantów będzie wpływać on bezpośrednio m.in. na osiągnięcie odpowiednich efektów kształcenia.

Ocena działań jednostki mających na celu wsparcie uczestników studiów III stopnia w zakresie przygotowania publikacji naukowej w opinii doktorantów jest zadowalająca.

Zwrócono uwagę na pomoc merytoryczną przy przygotowywanych publikacjach w ramach poszczególnych zespołów badawczych oraz możliwość publikowania w czasopiśmie wydziałowym, co według uczestników studiów III stopnia jest pozytywne.

W dyscyplinie nauk o zarządzaniu Wydział posiada bardzo liczną kadre o różnych specjalnościach naukowych, co pozwala na dobór opiekunów naukowych dla doktorantów uwzględniający ich zainteresowania badawcze.

Zarówno obligatoryjne, jak i fakultatywne zajęcia dydaktyczne na studiach doktoranckich – z wyjątkiem konwersatorium językowego – prowadzą profesorowie, co stanowi gwarancję ich wysokiego poziomu.

3.2)

Aktualne procedury związane z tworzeniem studiów podyplomowych określa Uchwała Nr 51/2008/2009 Senatu z dnia 28 stycznia 2009 r. w sprawie wprowadzenia regulamin studiów podyplomowych. Zgodnie z treścią tego regulaminu (§ 1 ust. 5) studia podyplomowe powołuje rektor na wniosek dziekana wydziału po uzyskaniu opinii rady wydziału. Realizując postanowienia tego Regulaminu Rektor - na wniosek Dziekana – w dniu wyraził zgodę na utworzenie następujących aktualnie funkcjonujących w roku akademickim 2012/2013 studiów podyplomowych:

- rachunkowość i podatki w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi
- zarządzanie bezpieczeństwem i higiena prac

Procedury w zakresie powołania studiów podyplomowych zostały zachowane, jednakże brak jest zarządzenia rektora w powyższej sprawie.

Dokumenty w tym zakresie są kompletne i spójne, z wyjątkiem braku zarządzenia Rektora w powyższej sprawie. Dokumentacja potwierdzająca uzyskanie efektów kształcenia prowadzona jest w sposób właściwy.

Prowadzone studia podyplomowe Rachunkowość i podatki w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi uprawniają, po spełnieniu kryterium praktyki w księgowości, do ubiegania się o certyfikat księgowy usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych bez konieczności zdawania egzaminu (Podstawa prawna: Ustawa z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości, (DzU z 2009 r. nr 152, poz. 1223 z późn. zm.), art. 76a – 76i). Poprzez dobór struktury i treści wykładanych przedmiotów Słuchacz jest ukierunkowany na działalność w praktyce gospodarczej (przykładowo ręczne i komputerowe prowadzenie ksiąg rachunkowych, szeroki zakres tematyki przedmiotu wiodącego „Rachunkowość”, praktyka stosowania przepisów z zakresu podatków i ubezpieczeń społecznych).

Wykładowcy w znaczącym zakresie są jednocześnie aktywnymi uczestnikami życia gospodarczego i posiadają szerokie kontakty z praktyką gospodarczą, co przekłada się na strukturę prezentowanych treści.

Celem studiów podyplomowych Zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy jest doskonalenie kwalifikacji i doksztalcenie kadry z wyższym wykształceniem. Od 1 lipca 2005 r. osoba pełniąca dotąd obowiązki starszego inspektora, specjalisty, starszego specjalisty oraz głównego specjalisty BHP w zakładowej służbie bezpieczeństwa pracy, a nie posiadająca wyższego wykształcenia kierunkowego, jest zobowiązana do ukończenia studiów podyplomowych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Zgodnie z zapisami Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 listopada 2004 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 246 poz. 2468) pracownikami służby bhp mogą być osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje, możliwe do uzyskania m.in. w wyniku ukończenia studiów podyplomowych z zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Ponadto, pracownik kierujący wieloosobową komórką organizacyjną powinien być co najmniej specjalistą do spraw bhp w rozumieniu §4 ust. 2 pkt.3 cytowanego rozporządzenia.

Przyjęte efekty kształcenia na studiach podyplomowych w zakresie Zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy umożliwiają absolwentom tych studiów wykonywanie zadań na stanowiskach: inspektora, starszego inspektora oraz specjalisty i starszego specjalisty do spraw BHP w przedsiębiorstwach i innych organizacjach, a także prowadzenie szkoleń w zakresie BHP.

Rynek zweryfikował potrzeby w zakresie kształcenia na studiach podyplomowych. Na Wydziale Zarządzania uruchomiły się te studia , które dają podstawę ubiegania się o uprawnienia i certyfikaty.

Biorąc pod uwagę ustawę o rachunkowości absolwenci studiów podyplomowych „Rachunkowość i podatki w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi”, po spełnieniu

warunków w zakresie praktyki zawodowej, mogą ubiegać się o certyfikat uprawniający do prowadzenia biura rachunkowego.

W przypadku studiów „Zarządzanie Bezpieczeństwem i Higieną Pracy” można uzyskać certyfikat licencjonowanego inspektora BHP i prowadzić szkolenia a także certyfikat specjalisty i starszego specjalisty do spraw BHP w przedsiębiorstwach i innych jednostkach.

Zajęcia na studiach podyplomowych prowadzi kadra z dużym doświadczeniem praktycznym, co jest automatycznie legitymizacją do określenia efektów kształcenia w ramach studiów podyplomowych z punktu widzenia potrzeb rynku pracy.

Wiodący przedmiot z zakresu rachunkowości prowadzi nauczyciel akademicki (doktor habilitowany) z uprawnieniami biegłego rewidenta a jednocześnie kierownik Centrum Studiów Podyplomowych Wydziału Zarządzania. Adiunkci prowadzący zajęcia są praktykami (głównie księgowi, prowadzący biura rachunkowe, osoby prowadzące szkolenia dla praktyków). Życiorysy zawodowe posiadają również osoby prowadzące wiodące przedmioty w ramach studium Zarządzania bezpieczeństwem i higiena pracy. W tym przypadku jednak Zespół oceniającego zaleca, aby zajęcia prowadziło większe grono praktyków i aby więcej było zajęć praktycznych. Jedna z osób ma certyfikat obsługi profesjonalnego pakietu Symfonia (wersja edukacyjna).

Przy określaniu efektów kształcenia dla studiów podyplomowych w zakresie BHP osoby przygotowujące program kształcenia konsultowały się z pracodawcami, korzystając z różnych możliwości odbycia tych konsultacji, jakie daje wyżej wspomniana współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

3.3).

Interesariusze, którzy uczestniczą w procesie określania i weryfikacji efektów kształcenia to wykładowcy będący pracownikami Wydziału, studenci studiów podyplomowych oraz obecni i potencjalni pracodawcy. W wypełnianych anonimowo ankietach słuchacze wypowiadają się nie tylko w zakresie prawidłowości prowadzonych zajęć i spełnienia ich oczekiwań ale również w zakresie potencjalnych zmian i propozycji nowych form doskonalenia treści i formy. Interesariusze zewnętrzni (pracodawcy) uczestniczą w procesie określania efektów kształcenia, ich osiągania oraz weryfikacji a także oceny jakości kształcenia prowadzonego na studiach podyplomowych wyrażając swoje opinie poprzez wypełnienie ankiety oraz bezpośrednio, w trakcie organizowanych na Wydziale Zarządzania targów pracy.

Efekty kształcenia są możliwe do osiągnięcia biorąc przede wszystkim pod uwagę kompetencje kadry oraz to, że prowadzone są zajęcia praktyczne np. 60 godz. w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych (ręcznie i komputerowo) przez osoby działające w praktyce.

Efekty kształcenia są weryfikowane poprzez zaliczenia cząstkowe – przede wszystkim testy. Na bieżąco weryfikacja efektów (zwłaszcza umiejętności obsługi pakietów komputerowych) następuje podczas zajęć.

W ramach studiów podyplomowego „Rachunkowość i podatki w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi” wprowadzono całościowy egzamin obejmujący ewidencję oraz przepisy w zakresie rachunkowości. Pytania egzaminacyjne są tak sformułowane, aby umożliwiły sprawdzenie umiejętności i wiedzy z punktu widzenia wymagań Ministerstwa Finansów. Biorąc pod uwagę te wymagania Uczelnia uważa, że ten rodzaj egzaminu jest bardziej właściwy niż np. przygotowanie pracy zaliczeniowej w formie projektu.

Ponadto Wydział opracował system ankietowania słuchaczy po każdym zrealizowanym przedmiocie, każdy prowadzący zajęcia był oceniany.

Zewnętrzna ocena efektów kształcenia i jego jakości ma charakter pośredni. W części instytucje, w których pracują kandydaci kierują swoich pracowników na studia podyplomowe (są umowy) prowadzone w wizytowanej jednostce, co tym samym jest wyrazem zaufania do wysokiego poziomu możliwości osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia przez słuchaczy. W opinii pracowników Wydziału Zarządzania potrzebne są krótsze bloki kształcenia – monotematyczne, bo takie są potrzeby ustawicznego kształcenia płynące z rynku pracy.

Uczestnictwo doktorantów jako interesariuszy wewnętrznych w procesie określania efektów kształcenia, ich osiągnięcia oraz weryfikacji, a także oceny jakości kształcenia prowadzonego na tych studiach na chwilę obecną można uznać za znikome. Ogranicza się ono jedynie do indywidualnych rozmów pomiędzy uczestnikami studiów III stopnia a opiekunami naukowymi/ promotorami. Wynika to z faktu, iż studia rozpoczęły dopiero funkcjonowanie.

3.4).

Wydział Zarządzania stosuje system ECTS, w którym liczba punktów odpowiadająca nakładowi pracy doktoranta zależy do czasu:

- poświęconego na przyswojenie i utrwalenie wiedzy podanej na wykładach i ćwiczeniach,
- przeznaczonego na konsultacje z prowadzącym zajęcia,
- przeznaczonego na przygotowanie prac zaliczeniowych, wykonanie projektów,
- przeznaczonego na przygotowanie do kolokwium i egzaminów, a także obecność na nich.

Liczba punktów przyporządkowanych poszczególnym przedmiotom odzwierciedla wysiłek, jaki doktorant musi włożyć w studiowanie i zaliczanie danego przedmiotu.

Na studiach doktoranckich przyjęto, że 1 punkt ECTS to 25-30 godzin obciążenia pracą doktoranta. Stąd większą liczbę punktów ECTS przypisano przedmiotom kończącym się egzaminem (2-3 ECTS, język obcy – 4). Liczba punktów ECTS na studiach doktoranckich wynosi 60. W dokumentacji programu studiów doktoranckich ustalono łączną liczbę punktów ECTS, którą doktorant musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich, łączną liczbę punktów ECTS, którą doktorant musi uzyskać w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych, wskaźnik programu studiów umożliwiający doktorantowi wybór modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% punktów ECTS, minimalną liczbę punktów ECTS, którą doktorant musi zdobyć, realizując moduły kształcenia oferowane w formie zajęć ogólnouczelnianych.

Studia podyplomowe na każdym z kierunków realizują w systemie ocen ECTS 60 punktów rozkładanych na konkretne efekty kształcenia, z uwzględnieniem trudności przyswajanych treści oraz wymogów czasu pracy przewidywanego dla realizacji zakładanych efektów. Opracowany podział punktów ECTS uwzględnia zakres materiału przewidzianego do opanowania, zapoznanie się słuchacza z literaturą oraz aktami prawnymi.

Zastosowane na Wydziale Zarządzania PCz określenie nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia w ramach punktów ECTS do elementów programowych można uznać za prawidłowe. Wydział Zarządzania stosuje system ECTS, w którym liczba punktów odpowiada nakładowi pracy doktoranta, a nakład pracy jest adekwatny do osiągniętych efektów kształcenia. Na uwagę zasługuje także fakt, że określono sumaryczne wskaźniki ilościowe charakteryzujące program studiów, które stanowią integralną część dokumentacji programu studiów.

Wyznaczenie zajęć dydaktycznych z programu studiów doktoranckich na poziomie 60 punktów ECTS ocenia się pozytywnie.

3.5).

Zgodnie z informacjami zawartymi w Raporcie ocena poziomu realizacji zakładanych efektów kształcenia odbywać się będzie na podstawie analizy danych pochodzących z dokumentacji procesu dydaktycznego oraz oceny zajęć. Dotyczy ona zgodności merytorycznej treści poszczególnych przedmiotów z programem nauczania oraz założonymi efektami kształcenia. Sposób weryfikacji zgodności merytorycznej treści poszczególnych przedmiotów z założonymi efektami kształcenia opisuje procedura: PS-3 Procedura sprawdzania treści poszczególnych przedmiotów z efektami kształcenia.

Ocena ta wspomagana jest anonimową ankietą oceny realizacji procesu dydaktycznego, zawierającą pytania o program nauczania, kadre nauczającą, organizację procesu kształcenia i osiągnięte efekty uczenia się, wypełnianą dobrowolnie przez doktorantów. Sposób przeprowadzania ankiet opisuje procedura: PS-4. Procedura badań ankietowych realizacji procesu dydaktycznego.

Podstawowym sposobem sprawdzenia wybranych efektów kształcenia z odniesieniem do konkretnych modułów kształcenia przewidzianych w programie studiów III stopnia, są prace egzaminacyjne, zaliczeniowe, przejściowe i projekty. Nauczyciele akademicy mogą stosować również inne metody i techniki oceny doktorantów dostosowane do specyfiki prowadzonych przez siebie przedmiotów. Za zgodność treści programowych z efektami kształcenia w danym przedmiocie odpowiedzialna jest osoba prowadząca wykład. Zasady weryfikacji efektów kształcenia dla studiów III stopnia nie budzą zasadniczych wątpliwości zaś ich ocena będzie możliwa po pierwszym i dalszych latach studiów.

Zasady oceny realizacji efektów kształcenia na studiach podyplomowych realizowane są z zastosowaniem następujących form: testy, egzaminy pisemne, ankiety. Słuchacze na pierwszych zajęciach są zapoznawani z zasadami zaliczenia poszczególnych bloków tematycznych oraz całego zakresu studiów. Słuchacze posiadają indywidualne karty zaliczeń i egzaminów. Ich treść, jak również protokoły zaliczeń i egzaminów są dowodem zaliczenia studiów.

Na stronach Internetowych jest pełna informacja o studiach podyplomowych oraz doktoranckich. Obok informacji o kierunkach studiów jest tam także przejrzysta informacja o systemie oceniania zakładanych efektów kształcenia. Studenci otrzymują także, z dużym wyprzedzeniem, informacje o planie studiów, konsultacjach pracowników.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: *w pełni*

3.1) W roku akademickim 2012/2013 Wydział uruchomił 3,5-letnie studia doktoranckie w dziedzinie nauk ekonomicznych, dyscyplinie nauk o zarządzaniu. Realizacja opracowanego programu studiów pozwoli studentom na zdobycie wiedzy z zakresu najnowszych osiągnięć nauki w obszarze nauk ekonomicznych o nauki o zarządzaniu odpowiednio do obszaru prowadzonych badań, rozwinięcie umiejętności stosowania różnych metod badań naukowych, prezentacji swoich poglądów, prowadzenia dyskusji naukowych i zajęć dydaktycznych oraz niezbędnych kompetencji społecznych. W programie studiów określono efekty kształcenia odnoszące się do wiedzy teoretycznej, umiejętności kognitywnych i postaw społecznych. Moduły przedmiotów są dobrze zaplanowane. Sylabusy przedmiotów prawidłowo opisują efekty kształcenia, formy zajęć, sposób sprawdzania poziomu realizacji zakładanych efektów, liczbę ECTS, literaturę obowiązkową i zalecaną.

Wydział zapewnia doktorantom bardzo dobrą opiekę naukową, merytoryczne, organizacyjne i finansowe warunki do prowadzenia badań naukowych, przygotowywania publikacji, napisania i obrony pracy doktorskiej. Wydział w pełni spełnia wymogi ocenianego kryterium.

Program studiów doktoranckich na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej oceniony jest przez doktorantów pozytywnie, równocześnie jednak pełna weryfikacja będzie możliwa dopiero po zakończeniu pierwszego roku studiów. Według uczestników studiów III stopnia program przygotowywać będzie zarówno do pracy o charakterze badawczym, metodyki i metodologii prowadzonych badań naukowych, jak i rozwoju kompetencji społecznych. Ponadto korzystny jest również katalog kursów fakultatywnych dedykowanych doktorantom, zawierający przedmioty umożliwiające rozwój kwalifikacji w zakresie metod i technik prowadzenia zajęć dydaktycznych.

3.2) Wydział opracował efekty kształcenia dla wszystkich oferowanych studiów podyplomowych . Wszystkie przedmioty realizowane są w formie wykładów za wyjątkiem „Konwersatorium” realizowanego w formie seminarium. Efekty kształcenia znacząco by wzrosły, gdyby uzupełnić program studiów o zajęcia praktyczne realizowane przez odpowiednich przedstawicieli praktyki gospodarczej . Oba rodzaje studiów podyplomowych prowadzonych w wizytowanej jednostce dają podstawy do ubiegania się o certyfikaty zawodowe. Pozytywnie ocenić można działania jednostki w zakresie zaangażowania doktorantów do współpracy w tworzonych na wydziale zespołach badawczych oraz w zakresie wsparcia ze strony Wydziału Zarządzania w przygotowaniu publikacji naukowej.

3.3) Interesariusze, którzy uczestniczą w procesie określania i weryfikacji efektów kształcenia to wykładowcy będący pracownikami Wydziału, studenci studiów podyplomowych oraz obecni i potencjalni pracodawcy. W wypełnianych anonimowo ankietach słuchacze wypowiadają się nie tylko w zakresie prawidłowości prowadzonych zajęć i spełnienia ich oczekiwań ale również w zakresie potencjalnych zmian i propozycji nowych form doskonalenia treści i formy. Interesariusze zewnątrzni (pracodawcy) uczestniczą w procesie określania efektów kształcenia, ich osiągnięcia oraz weryfikacji a także oceny jakości kształcenia prowadzonego na studiach podyplomowych wyrażając swoje opinie poprzez wypełnienie ankiety oraz bezpośrednio, w trakcie organizowanych na Wydziale Zarządzania targów pracy.

Efekty kształcenia określone są zarówno przy udziale interesariuszy wewnętrznych tj. kadry akademickiej posiadającej duże doświadczenie praktyczne, jak i poprzez konsultacje z pracodawcami.

3.4) Studia podyplomowe realizują w systemie ocen ECTS 60 punktów rozkładanych na konkretne efekty kształcenia, z uwzględnieniem trudności przyswajanych treści oraz wymogów czasu pracy przewidywanego dla realizacji zakładanych efektów. Opracowany podział punktów ECTS uwzględnia zakres materiału przewidzianego do opanowania, zapoznanie się słuchacza z literaturą oraz aktami prawnymi. Przy określaniu punktów ECTS były brane pod uwagę zakresy merytoryczne przedmiotów (ich trudność) oraz wkład własny słuchacza,

Program zajęć na studiach doktoranckich przewiduje 340 godzin dydaktycznych, co odpowiada 60 ECTS. 20 punktów ECTS przypisano zajęciom fakultatywnym, rozwijającym umiejętności w zakresie metodyki zajęć dydaktycznych i nowych technologii wykorzystywanych w kształceniu studentów. System ECTS w pełni zatem realizuje wymagania zawarte w Rozporządzeniu MNiSzW z dnia 1 września 2011.

3.5) Zasady oceny realizacji efektów kształcenia na studiach doktoranckich oraz podyplomowych realizowane są z zastosowaniem następujących form: opracowania tematyczne, egzaminy pisemne, prace projektowe. Doktoranci i Słuchacze posiadają indywidualne karty zaliczeń i egzaminów. Ich treść, jak również protokoły zaliczeń i egzaminów są dowodem zaliczenia studiów. Informacja o zaliczeniu efektów kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych jest przejrzysta i dostępna na stronach internetowych. Ocena trafności i skuteczności przyjętych rozwiązań w odniesieniu do studiów doktoranckich będzie możliwa po zakończeniu rozpoczętego dopiero w tym roku akademickim procesu nauczania.

Kryterium 4. Zasoby kadrowe, materialne i finansowe posiadane przez jednostkę mające służyć realizacji zakładanych celów strategicznych i osiągnięcia efektów kształcenia

4.1)

W roku 2012/2013 Wydział Zarządzania stanowi w podstawowe miejsce pracy dla 244 pracowników naukowo-dydaktycznych w tym: 15 profesorów, 21 doktorów habilitowanych, 153 doktorów, 55 pozostałych.

W ostatnich 5 latach liczba pracowników nie zmieniła się. Korzystne zmiany wystąpiły w strukturze zatrudnienia, a mianowicie zwiększyła się liczba profesorów (o 2 osoby), doktorów habilitowanych (o 6 osób), doktorów (o 24 osoby), zmniejszyła się liczba pozostałych pracowników (o 32 osoby).

Zasoby kadrowe Wydziału zwiększają pracownicy dla których stanowi on dodatkowe miejsce pracy tj. 13 profesorów, 2 doktorów habilitowanych. Zajęcia dydaktyczne prowadzą też zapraszani reprezentanci zagranicznych środowisk naukowych i biznesowych: w 2008 roku – 2 profesorów, w 2009 roku – 3, w 2010 roku – 10, w 2011 roku – 12, w 2012 – 5 oraz środowisk krajowych.

Wśród 402 nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na Wydziale dominują posiadający dorobek naukowy w dziedzinie nauk ekonomicznych – 280 pracowników, w tym nauk o zarządzaniu – 258. Drugą liczną grupę stanowią pracownicy zaliczeni do dziedzin nauk społecznych – 33 pracowników oraz prawnych – 10 pracowników. Łącznie obszar nauk społecznych reprezentuje 323 pracowników, obszar nauk humanistycznych 18, ścisłych 5, przyrodniczych 2, technicznych 39, rolniczych 1, medycznych 10, sztuki 4. Można zatem stwierdzić, że pracownicy prowadzący zajęcia dydaktyczne na Wydziale reprezentują zróżnicowane specjalności, co należy uznać za stan korzystny z uwagi na różnorodność kierunków kształcenia.

Polityka kadrowa i system motywacyjny Wydziału stymuluje rozwój naukowy pracowników. W 2011 r. Wydział uzyskał uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu.

W okresie od 1 stycznia 2007 roku do 31 grudnia 2011 roku na Wydziale stopień doktora uzyskało 49 pracowników. Poza Uczelnią 16 pracowników uzyskało stopień doktora, 15 doktora habilitowanego i 3 tytuły profesora. Obecnie w toku realizacji na Wydziale jest 5 przewodów habilitacyjnych.

Dobór nauczycieli akademickich do realizacji procesu dydaktycznego odbywa się na podstawie analizy ich dorobku naukowego i dydaktycznego. Bezpośredni nadzór nad realizacją procesu dydaktycznego sprawuje kierownik jednostki organizacyjnej.

Nauczyciele akademicy są oceniani na podstawie:

- hospitacji realizowanych na dwóch szczeblach tj. przez dziekana Wydziału i prodziekanów oraz przez kierowników katedr,
- corocznej oceny przeprowadzanej w oparciu o arkusze ocen okresowych,
- anonimowych ankiet wypełnianych przez studentów i doktorantów.

Z systemem ocen pracowników ściśle powiązana jest polityka kadrowa: awanse po otrzymaniu kolejnych stopni, wypowiedzenia umów i zaliczenia w przypadkach oceny negatywnej i warunkowej, rozmowy dotyczące poprawy błędów i niedociągnięć w prowadzeniu zajęć, nagrody Rektora, dyplomy Dziekana. Ponadto Samorząd Studencki przyznaje nagrody „Nobelek” dla najlepszych wykładowców.

Studenci Wydziału Zarządzania pozytywnie oceniają proces dydaktyczny prowadzony przez Jednostkę. Szczególnie istotne są wysokie kompetencje wykładowców, które są ściśle powiązane z prowadzoną tematyką zajęć.

Studenci wskazali również, iż grupy seminaryjne i ćwiczeniowe są odpowiedniej wielkości. Ilość asystentów przypadająca na daną liczebność studentów jest wystarczająca do osiągnięcia odpowiedniego poziomu kształcenia.

Według opinii studentów prowadzone zajęcia dydaktyczne są dostosowane do specyfiki kierunków studiów prowadzonych na Wydziale Zarządzania.

Studenci mają możliwości wypowiedzenia swoich opinii na temat kadry naukowo-dydaktycznej i prowadzonego kształcenia na Wydziale Zarządzania w ankietach dotyczących nauczycieli akademickich i całego toku studiów. Wskazany system weryfikacji jakości jest wystarczający.

Zasady odbywania praktyk dydaktycznych na studiach III stopnia określa Regulamin Studiów Doktoranckich przyjęty Uchwałą nr 335/2011/2012 Senatu Politechniki Częstochowskiej z dnia 22 lutego 2012 r. Informacje uzyskane w trakcie rozmowy z kierownikiem studiów doktoranckich wskazują, że planowany od II semestru przydział zajęć dla doktorantów na Wydziale Zarządzania będzie zgodny z dziedziną własnej specjalizacji uczestnika studiów III stopnia, uwzględniający jego potrzeby i ograniczenia (np. czasowe) oraz będzie miał na celu utrzymanie odpowiedniego poziomu oferty dydaktycznej dla studentów. Doktoranci podczas spotkania pozytywnie ocenili planowany sposób przydziału i organizację praktyk dydaktycznych.

Zasady i metody doboru kadry naukowo - dydaktycznej do potrzeb wynikających z prowadzonego kształcenia i badań naukowych realizowanych przez doktorantów oceniane są przez uczestników studiów III stopnia pozytywnie. Podczas spotkania z zespołem wizytującym zwrócono jednak uwagę, iż jakość prowadzonych zajęć będzie możliwa do zweryfikowania co najmniej po pierwszym semestrze. Doktoranci podkreślali również iż liczba nauczycieli akademickich zaangażowanych w proces dydaktyczny jest adekwatna do liczby jego uczestników.

4.2)

Udział interesariuszy zewnętrznych w zapewnieniu dostępu do bazy o najwyższych standardach dydaktycznych i naukowych odnosi się przede wszystkim do firm, które udostępniają bezpłatnie swoje oprogramowanie stosowane głównie do celów dydaktycznych w logistyce, np. SAP. W przypadku kierunku logistyka za szczególnie cenną można uznać współpracę z przedsiębiorstwem TRW gdzie studenci w praktyce mogą obserwować zasady działania i funkcjonowania systemów logistycznych. Wizyty w przedsiębiorstwie TRW oraz innych (ISD Huta Częstochowa, WkrętMet itd.) ściśle współpracujących z Wydziałem Zarządzania zaowocowały nie tylko udoskonaleniem procesu edukacyjnego, ale również ciekawymi badaniami naukowymi i publikacjami.

Pracownicy Wydziału w rozmowach z Zespołem oceniającym wyrażali ubolewanie, że nie ma systemowych rozwiązań w zakresie ulg podatkowych dla pracodawców, które

swoją bazą i środkami wspierają proces dydaktyczny. Powoływali się na rozwiązania przyjęte na Węgrzech.

Wydział Zarządzania Politechniki Częstochowskiej posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę dydaktyczną. Studenci mają do dyspozycji sale wykładowe, seminaryjne i ćwiczeniowe wyposażone w nowoczesny sprzęt multimedialny i laboratoryjny. Pomieszczenia dydaktyczne są dostosowane wielkością do liczby studentów na poszczególnych zajęciach.

Studenci mają możliwość korzystania z bazy dydaktycznej firm i przedsiębiorstw nawiązujących współpracę z Wydziałem Zarządzania. Szczególnie istotna jest sposobność pracy w nowoczesnie wyposażonych laboratoriach. Współpraca dotyczy głównie odbywania praktyk studenckich w jednostkach zewnętrznych, lecz również uczestnictwa studentów w projektach naukowych, realizowanych na terenie przedsiębiorstw.

Budynki Wydziału Zarządzania są przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Nie istnieją bariery architektoniczne, które uniemożliwiłyby poruszanie się osób z niepełnosprawnościami pod względem ruchowym.

Studenci podczas spotkania zwrócili uwagę na brak miejsc parkingowych dla środowiska studenckiego przed budynkami Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej. Władze Uczelni poczyniły odpowiednie kroki w celu rozwiązania tego problemu. Został wykonany remont udrażniający zewnętrzną kanalizację deszczową na placu parkingowym przy budynku główny Wydziału Zarządzania. Powstał również projekt budowy nowego parkingu dla studentów (ok. 60 stanowisk parkingowych), który jest w trakcie realizacji.

Uczestnicy studiów doktoranckich pozytywnie oceniają infrastrukturę dydaktyczną i naukową jednostki, m.in. zajęcia prowadzone są w laboratoriach komputerowych z wykorzystaniem profesjonalnego i licencjonowanego oprogramowania. Zdaniem doktorantów na uwagę zasługują także laboratoria specjalistyczne (laboratorium RFID „Wirtualne Przedsiębiorstwo”, laboratorium metrologii, laboratorium automatyzacji i robotyzacji procesów produkcyjnych oraz laboratorium ergonomii i kształtowania środowiska pracy).

W opinii uczestników studiów III stopnia pozytywnie również zostały ocenione wydawnictwa oraz bazy danych dostępne zarówno w Bibliotece Wydziałowej jak i Biblioteki Głównej. System oferuje użytkownikom dostęp do elektronicznych źródeł informacji naukowej, takich jak czasopisma elektroniczne, e-książki oraz do katalogów komputerowych podręczników, skryptów, książek i czasopism, które umożliwiają czytelnikom zdalne wyszukiwanie i zamawianie publikacji.

4.3)

..

Polityka finansowa na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej prowadzona jest zgodnie z Ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Ustawą Prawo zamówień publicznych. Wewnętrznie regulują ją również :

- 1) Regulamin Gospodarki Finansowej Uczelni (Uchwała nr 229/2008 Senatu Politechniki Częstochowskiej z dnia 2.04.2008 zpz),
- 2) Zarządzenie Rektora Politechniki Częstochowskiej nr 70/2009 dotyczące zmian zasad udzielania zamówień publicznych w Uczelni.

Podstawowe założenia polityki finansowej Wydziału unormowane są Procedurą Polityki Finansowej na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, w której zawarto sposób postępowania i zasady jej prowadzenia. Podstawą polityki finansowej jest Plan Rzeczowo- Finansowy ustalany na każdy rok budżetowy.

W procesie planowania i wykorzystania środków finansowych uwzględniane są na bieżąco cele strategiczne jednostki tj. doskonalenie działalności naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej. Realizację tych celów wspiera funkcjonujący Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia (WSZJK), który zawiera m. in. procedury finansowego wspierania procesu jakości kształcenia, takie jak:

- 1) PS-12 – Procedura przyznawania nagród i wyróżnień,
- 2) PS-16 – Procedura weryfikacji zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej Wydziału Zarządzania,
- 3) PS- 19 – Procedura podziału dotacji celowej na prowadzenie badań naukowych służących rozwojowi młodych naukowców na Wydziału Zarządzania.

Potwierdzeniem wsparcia realizacji założonych celów strategicznych Wydziału odpowiednią polityką finansową jest kierowanie środków finansowych, w szczególności na:

- 1) podnoszenie naukowo-dydaktycznych kompetencji nauczycieli akademickich, poprzez uczestnictwo w szkoleniach, seminariach i konferencjach naukowych, jak również wspieranie finansowania publikacji,
- 2) uzyskanie tytułu doktora, doktora habilitowanego i profesora przez pracowników Wydziału Zarządzania na innych uczelniach,
- 3) fundusz wynagrodzeń, odzwierciedlający zatrudnienie kadry o odpowiednich kwalifikacjach i stopniach naukowych,
- 4) organizację konferencji o zasięgu krajowym i międzynarodowym,
- 5) ciągłą poprawę infrastruktury i wyposażenia, podnoszącą poziom warunków do pracy naukowo-dydaktycznej, nauki studentów, w tym ze zwróceniem uwagi na potrzeby studentów niepełnosprawnych,
- 6) rozwój zasobów bibliotecznych,
- 7) nowe kierunki kształcenia w zakresie studiów I i II stopnia, studiów podyplomowych oraz studiów doktoranckich,
- 8) funkcjonowanie Kół Naukowych,
- 9) praktyki studenckie i wymianę studencką (Erasmus),
- 10) nagrody i wyróżnienia dla studentów.

Dziekan Wydziału Zarządzania wydziela pulę środków finansowych, przeznaczonych na szkolenia organizowane z zakresu projektowania i funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości oraz Krajowych Ram Kwalifikacji.

Na Wydziale Zarządzania podejmowane są również działania w celu pozyskania zewnętrznych środków finansowania działalności, jak np.

- 1) udział w projektach, finansowanych ze środków funduszy europejskich,
- 2) współpraca z biznesem np. pozyskiwanie sponsorów i partnerów przy organizacji konferencji, co skutkuje również wymianą myśli między środowiskiem naukowym, praktyką gospodarczą oraz studentami.

Podział środków na działalność statutowa uzależniony jest od aktywności naukowej poszczególnych katedr. Ponadto starannie analizowane są wnioski o dofinansowanie działalności naukowej oraz sprawozdania z realizacji dotacji. Preferowane są starania pracowników o zewnętrzne finansowanie działalności naukowej co znajduje miejsce w ocenie okresowej kadry. Polityka finansowa przewiduje możliwość nagradzania nauczycieli akademickich za osiągnięcia dydaktyczne ale szczególnie te które zyskują również wysoką opinię studentów. Wydział przeznacza środki na rozwój młodych naukowców. Środki te przyznawane są w drodze konkursu. Władze Wydziału widzą konieczność doskonalenia zadań projakościowych, określonych w wyniku działania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia i starają się w coraz szerszym zakresie uwzględnić i na

bieżąco weryfikować zadania polityki finansowej. Realizacja polityki finansowej Wydziału zapewnia osiągnięcie założonych celów strategicznych i stabilność jej dalszego rozwoju.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego: *w pełni*

4.1) Wydział posiada liczną, stabilną i rozwijającą się kadrę naukowo-dydaktyczną. Pracownicy Wydziału reprezentują głównie nauki ekonomiczne i techniczne zasoby kadrowe Wydziału w pełni zapewniają minima kadrowe dla prowadzonych kierunków studiów i minima naukowe potrzebne do zapewnienia uprawnień do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego w zakresie zarządzania.

Pracownicy prowadzą zajęcia zgodnie z dyscypliną naukową, którą reprezentują i posiadanymi publikacjami. Wydział zapewnia pracownikom warunki rozwoju kwalifikacji naukowych i dydaktycznych poprzez badania statutowe, stypendia, staże naukowe, organizacja konferencji krajowych i międzynarodowych, wyjazdy zagraniczne, własne wydawnictwo wyposażone w nowoczesne maszyny drukarskie itp.

Na Wydziale funkcjonuje przejrzysty system oceny programów kształcenia i pracy nauczycieli akademickich, który zawiera mechanizm systematycznego doskonalenia programów i jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych, nadzór promotorów nad przygotowywanymi pracami dyplomowymi i doktorskimi oraz korygowania i podnoszenia jakości pracy nauczycieli.

Wydział Zarządzania zapewnia odpowiednią kadrę naukowo-dydaktycznych, co pozwala na realizację procesu dydaktycznego i osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia przez studentów.

Polityka kadrowa prowadzona przez Wydział Zarządzania na studiach III stopnia jest zadowalająca. Jednostka zapewnia wystarczającą do potrzeb doktorantów kadrę dydaktyczną. Jednakże efekty kształcenia określone dla prowadzonych w jednostce studiów możliwe są do weryfikacji wstępnie dopiero po I semestrze realizowanych zajęć.

4.2) Infrastruktura dydaktyczna jest dostosowana do profilu i rozmiarów prowadzonego kształcenia Jednostki. Wyróżniająco należy ocenić starania Wydziału Zarządzania w zakresie dostępu do bazy dydaktycznej o najwyższych standardach poprzez wizyty i organizowanie zajęć dydaktycznych w przedsiębiorstwach, których baza ma najwyższy standard.

4.3) Polityka finansowa Wydziału preferuje osiągnięcia naukowe pracowników co zapewnia jej stabilność rozwoju .

Kryterium 5. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę

Wydział posiada III kategorię wynikającą z parametrycznej oceny jednostek KBN. Badania naukowe prowadzone są w ramach badań statutowych, projektów będących częścią programów UE lub innych programów międzynarodowych oraz badań zleconych.

Badania prowadzone przez pracowników naukowych Wydziału realizowane są w obszarach, dziedzinach i dyscyplinach naukowych spójnych z kierunkami prowadzonych studiów, realizowanym kształceniem na tych kierunkach oraz mają znaczący wpływ na efekty kształcenia.

Najliczniej reprezentowane są badania prowadzone w obszarze nauk społecznych, dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinach związanych z poszczególnymi kierunkami studiów.

Badania naukowe związane z kierunkiem *Informatyka i Ekonometria* realizowane są w ramach dyscyplin ekonomia, finanse, nauki o zarządzaniu i obejmują następujące zagadnienia:

- identyfikacja i kwantyfikacja procesów podstawowych i pomocniczych w informatycznym wspomaganie zielonych łańcuchów dostaw;
- zastosowanie obiektowo zorientowanych baz danych w rozwiązaniach business intelligent;
- wspomaganie procesów podejmowania decyzji poprzez projektowanie spersonalizowanych interfejsów użytkownika;
- weryfikacja efektywności rozwiązań wykorzystujących metody obiektowe w systemach informatycznych;
- rozpoznanie narzędzi modelowania procesów biznesowych;
- analiza danych statystycznych dotyczących międzynarodowych łańcuchów dostaw;
- modelowanie zjawisk gospodarczych z wykorzystaniem danych wysokiej częstotliwości.

Badania związane z kierunkiem *Logistyka* w dyscyplinie nauki o zarządzaniu obejmują takie zagadnienia jak:

- międzynarodowe strategie przedsiębiorstw uwzględniające problemy logistyczne;
- zależności między przedsiębiorstwami w ramach rynku międzynarodowego;
- analiza poziomu globalizacji gospodarki światowej;
- wpływ globalizacji na potrzeby logistyczne;
- współczesne zmiany w organizacji logistyki.

Badania związane z kierunkiem *Zarządzanie* realizowane są w ramach dyscyplin nauki o zarządzaniu i dotyczą:

- przedsiębiorczości przedsiębiorstw i firm rodzinnych regionu;
- monitoringu ekonomicznego przedsiębiorstw branży budowlanej, energetycznej;
- działań strategicznych przedsiębiorstw regionu i ich pozycji na rynku;
- czynników determinujących wzrost kapitału społecznego przedsiębiorstwa;
- diagnozy czynników społecznych i psychologicznych determinujących rozwój zasobów ludzkich;
- budowy modeli polityki personalnej;
- analizy współczesnych tendencji w rozwoju zasobów ludzkich w organizacji;
- działalności marketingowej na rynkach krajowych i międzynarodowych;
- ekologicznych i społecznych aspektów w działalności marketingowej.

Badania związane z kierunkiem *Gospodarka Przestrzenna* prowadzone są w dyscyplinie ekonomia i obejmują:

- zarządzanie rozwojem gospodarczym miast;
- zarządzanie rozwojem gospodarczym regionów;
- prawne aspekty działalności gospodarczej i ich wpływ na rozwój gospodarczy miast i regionów.

Badania związane z kierunkiem *Finanse i Rachunkowość* prowadzone są w dyscyplinach finanse i nauki o zarządzaniu i dotyczą:

- zastosowania rachunkowości zarządczej w przedsiębiorstwach sektora MSP;
- funkcjonowania przedsiębiorstw sektora MSP we współczesnej gospodarce;
- optymalizacji opodatkowania w małych i średnich przedsiębiorstwach;
- doskonalenia rachunkowości podmiotów różnych branż w świetle wyzwań XXI wieku.

W obszarze nauk technicznych dziedzinie nauk technicznych prowadzone są badania związane z dwoma kierunkami: *Zarządzanie i Inżynieria Produkcji* oraz *Bezpieczeństwo i Higiena Pracy*.

Badania związane z kierunkiem *Zarządzanie i Inżynieria Produkcji* w dyscyplinie informatyka realizowane są badania dotyczące:

- czynników produkcji;
- ważności czynników wytwarzania;
- statystycznej analizy czynników produkcji;
- metody badań ankietowych BOST;
- metodyki wykorzystania wyników badań BOST;
- zastosowania sztucznej inteligencji w procesach zarządzania organizacjami produkcyjnymi;
- znaczenia i roli systemów wieloagentowych w zarządzaniu produkcją;
- procesów zarządzania wiedzą w organizacjach gospodarczych;
- narzędzi informatycznych w gospodarce elektronicznej, systemach wspomagania decyzji;
- systemów informatycznych w wspomaganiu pracy działów personalnych przedsiębiorstw.

Badania związane z kierunkiem *Bezpieczeństwo i Higiena Pracy* prowadzone są w dyscyplinach budowa i eksploatacja maszyn i budownictwo i obejmują: opracowanie projektu modelowego systemu zintegrowanego zarządzania systemami technicznymi dla dużych przedsiębiorstw.

W obszarze nauk humanistycznych, dziedzina nauk humanistycznych, dyscyplina językoznawstwo, realizowane są badania związane z kierunkiem *Filologia* takie jak:

- opracowanie glosariusza terminologicznego z zakresu terminologii specjalistycznej z dziedziny prawa i ekonomii;
- systematyka terminologii specjalistycznej oraz opracowanie strategii przekładu terminologii specjalistycznej z dziedziny prawa i ekonomii.

Ostatni nurt stanowią badania w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej, dyscyplina nauki o zdrowiu związane z kierunkiem *Zdrowie Publiczne*. Aktualnie realizowane są następujące tematy:

- badanie transportu membranowego dla membrany hemodializacyjnej stosowanych w sztucznej nerce;
- badanie potencjałów fotomembranowych w stanach hydrodynamicznych;
- zastosowanie termodynamiki sieciowej do badania transportu membranowego.

Wyniki prowadzonych badań pracownicy publikują w wydawnictwach Wydziału Zarządzania (monografie, podręczniki, artykuły w Zeszytach Naukowych, materiały z konferencji), Politechniki Częstochowskiej oraz w wydawnictwach o zasięgu ogólnopolskim i w czasopiśmie naukowych krajowych i zagranicznych.

Dorobek publikacyjny pracowników za 2011 rok liczył 1294 pozycje, w których większość stanowiły artykuły w wysokopunktowanych czasopiśmie.

W prowadzeniu badań naukowych uczestniczą również studenci, czego wymiernymi wynikami są publikacje, seminaria, sympozja oraz konferencje kół naukowych. Efektem udziału studentów w prowadzonych badaniach naukowych są następujące pozycje książkowe:

1. *Teoria i praktyka rachunkowości współczesnych przedsiębiorstw. Materiały konferencyjne*, red. nauk. Izabela Turek.
2. *V Międzywydziałowe Seminarium Kół Naukowych Politechniki Częstochowskiej. Materiały konferencyjne, Część II. Nauki Ekonomiczne*, pod red. Justyny Łukomskiej-Szarek.
3. *Wyzwania i perspektywy współczesnego zarządzania*. Monografia pod redakcją Katarzyny Łukasik.
4. *Wyzwania i perspektywy współczesnego zarządzania w turbulentnym otoczeniu*. Monografia pod red. Katarzyna Chudy, Katarzyna Łukasik.

5. *Teoria i praktyka rachunkowości małych i średnich przedsiębiorstw*. Materiały konferencyjne. Redakcja naukowa Jolanta Chluska Sekcja Wydawnicza Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa, 2011.

Ponadto na Wydziale Zarządzania, w latach 2011-2012 studenci są współautorami ponad 60 publikacji naukowych.

W tym czasie zorganizowano również cztery konferencje naukowe, w których aktywnie uczestniczyli studenci Wydziału:

1 października 2012 roku uruchomione zostały na Wydziale Zarządzania studia doktoranckie. Doktorantom zapewnia się realizację badań w zespołach badawczo-naukowych oraz samodzielnych, możliwość publikacji artykułów w Wydziałowych Zeszytach Naukowych (Polish Journal of Management Studies, Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej, seria Zarządzanie), monografiach, udział w konferencjach, seminariach naukowych organizowanych przez Jednostki Wydziału Zarządzania.

Studenci Wydziału Zarządzania mają możliwość uczestnictwa w 17 Studenckich Kołach Naukowych. Jednostka umożliwia studentom korzystanie ze specjalistycznych laboratoriów i sal wykładowych, poza czasem wyznaczonym na zajęcia dydaktyczne, wspierając tym samym ich rozwój naukowy.

Rekrutacja do Studenckich Kół Naukowych jest ciągła i odrębna dla każdego Koła, a istotne informacje można odnaleźć na stronie internetowej Wydziału. Jednostka wskazała, iż nie istnieją żadne rozwiązania systemowe dotyczące rekrutacji i naboru studentów do badań naukowych. Jest to spowodowane zbyt małą ilością chętnych studentów do uczestnictwa w pracach naukowych.

Istotnym elementem jest współpraca studentów i doktorantów nad wspólnymi projektami naukowymi. W chwili obecnej wspólne badania naukowe są w fazie przygotowania i realizacji, z uwagi na fakt uruchomienia studiów doktoranckich od roku akademickiego 2012/2013.

Studenci Wydziału Zarządzania nawiązują współpracę w obszarze badawczo-naukowym z wybranymi przedsiębiorstwami w ramach pracy w Studenckich Kołach Naukowych. W chwili obecnej realizowanych jest kilka projektów, w których studenci korzystają z pracowni i laboratoriów firm zewnętrznych oraz uczestniczą w szkoleniach organizowanych przez przedsiębiorstwa.

Uczelnia organizuje Międzywydziałowe Seminarium Kół Naukowych Politechniki Częstochowskiej, w którym uczestniczą również studenci Wydziału Zarządzania. Wskazana inicjatywa sprzyja integracji środowiska studenckiego oraz przyczynia się do rozwoju badawczo-naukowego studentów poszczególnych Wydziałów. Istotny jest fakt, iż najlepsze prace są drukowane i publikowane w formie materiałów konferencyjnych.

Udział studentów Wydziału Zarządzania w badaniach naukowych jest zadawalający i pozwala na ich dalszy rozwój związany z wybranym kierunkiem kształcenia.

Uczestnicy studiów III stopnia Wydziału Zarządzania w ramach swojej pracy naukowo – badawczej angażowani są do współpracy w tworzonych na wydziale zespołach badawczych, co zdaniem doktorantów zasługuje na ocenę pozytywną. Uzyskane podczas rozmów informacje potwierdzają, że wraz z rozpoczęciem roku akademickiego i uruchomieniem studiów doktoranckich rozpoczęła się współpraca pomiędzy doktorantami, a realizującą projekty badawcze kadrą naukowo-dydaktyczną Wydziału. Uczestnicy studiów III stopnia podkreślali, że mają możliwość zdobywać przy tym wiedzę, nowe umiejętności i kompetencje związane z tematyką realizowanej pracy doktorskiej. Doktoranci wskazali także, że jednostka umożliwia prowadzenie samodzielnych badań naukowych poprzez m. in. w miarę możliwości udostępnianie laboratoriów, pracowni, sprzętu komputerowego, zasobów bibliotecznych i systemu informacji naukowej, oraz wsparcie merytoryczne opiekunów/promotorów i pozostałych pracowników naukowych.

Zdaniem doktorantów mogą oni również prowadzić badania poza uczelnią, jednakże na razie głównie wskutek samodzielnej aktywności lub przy wykorzystaniu doświadczeń opiekuna naukowego.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego: *w pełni*

Pracownicy Wydziału Zarządzania prowadzą badania naukowe w 4 różnych obszarach, różnych dziedzinach i dyscyplinach. W badaniach wyraźnie dominują tematy związane z naukami ekonomicznymi ukierunkowane na nowe trendy w rozwoju społeczno-gospodarczym i w zarządzaniu przedsiębiorstwami, nowe technologie.

Nurty badań są spójne z prowadzonymi kierunkami kształcenia. Efekty badań w postaci publikacji naukowych, podręczników, materiałów dydaktycznych wspierają proces dydaktyczny i realizację planowanych efektów kształcenia, pogłębiają wiedzę studentów i kształtują ich umiejętności.

Studenci są włączani do zespołów prowadzących badania naukowe, uczestniczą w badaniach i są współautorami i autorami referatów na konferencje i artykułów naukowych. Studenci Wydziału Zarządzania zostali włączeni w rozwój badawczo-naukowy Jednostki. Istotna jest spójność prowadzonych badań naukowych z wybranym przez studenta kierunkiem kształcenia, co wpływa na osiągnięcie odpowiednich efektów kształcenia.

Prowadzone przez doktorantów badania naukowe są zgodne z realizowanym kształceniem i mają bezpośredni wpływ na efekty kształcenia osiągnięte przez uczestników studiów III stopnia. Udział doktorantów w prowadzonych przez jednostkę badaniach naukowych, jak i umożliwienie doktorantom realizowania samodzielnych badań naukowych można ocenić jako pozytywny.

Kryterium 6. Uczestniczenie jednostki w krajowej i międzynarodowej wymianie studentów, doktorantów, pracowników naukowych i dydaktycznych oraz współpraca z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami akademickimi, a także z przedsiębiorstwami i instytucjami

6.1)

Wyjazdy zagraniczne studentów i pracowników naukowych wiążą się głównie z realizacją programu Erasmus LPP oraz programu Visegrad Strategic Program.

W ramach programu Erasmus studenci wyjeżdżają w celu odbycia części studiów w uczelni zagranicznej oraz na praktyki. Politechnika ma podpisane umowy z 43 uczelniami zagranicznymi. Studenci Wydziału Zarządzania mają możliwość wyboru wyjazdu do uczelni partnerskiej w Belgii, Czechach, Finlandii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Niemczech, Portugalii, Rumunii, Słowacji, Turcji, Węgrzech, Włoszech. W latach 2007-2011 liczba wyjeżdżających studentów zwiększała się. Łącznie wyjechało 69, przyjechało z zagranicy 14 studentów.

Międzynarodowa wymiana kadry naukowo-dydaktycznej przebiega w ramach programu LLP Erasmus oraz programu Visegrad Strategic finansowanego przez Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki. Pracownicy wyjeżdżają w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych w uczelni zagranicznej, odbycia szkolenia w instytucji zagranicznej, wymiany doświadczeń, prowadzenia badań naukowych. W latach 2007-2012 w ramach tych programów i posiadającego marginalne znaczenie programu CEEPUS (1 przyjeżdżający, 1 wyjeżdżający) wyjechało 62 pracowników naukowych, przyjechało z zagranicy 53.

Międzynarodowa wymiana pracowników jest także związana z realizacją umów bilateralnych. Obecnie Wydział Zarządzania ma podpisane 33 umowy międzynarodowe o współpracy naukowo-badawczej w ramach współpracy bezpośredniej.

Studenci Wydziału Zarządzania mają możliwość udziału w programach i projektach wymiany międzynarodowej. W chwili obecnej studenci korzystają wyłącznie z programu wymiany studentów LLP-Erasmus. W roku akademickim 2012/2013 wyjechało łącznie 16 studentów I stopnia studiów stacjonarnych prowadzonych na Wydziale. Jednostka nawiązała współpracę z 39 ośrodkami zagranicznymi prowadzącymi studia na pokrewnych kierunkach.

Problemem jest jednak brak zainteresowania środowiska studenckiego wymianą międzynarodową. Studenci wskazali, iż stypendia oferowane przez Uczelnię są zbyt niskie i nie pokrywają większości kosztów związanych z pobytem za granicą. Władze Wydziału wskazały, iż we wcześniejszych latach istniała możliwość dofinansowania wymiany studenckiej, lecz w chwili obecnej z uwagi na oszczędności została ona zawieszona. Władze Jednostki wskazały, iż w najbliższym czasie priorytetem dla Wydziału Zarządzania i Uczelni będzie pozyskanie dodatkowych środków na stypendia dla osób wyjeżdżających na wymianę międzynarodową.

Studenci Wydziału Zarządzania mają możliwość uczestnictwa w szkoleniach i konferencjach odbywających się w kraju i zagranicą. Rekrutację do uczestnictwa we wskazanych inicjatywach prowadzą głównie Studenckie Koła Naukowe, na podstawie zaangażowania studentów w pracę naukową.

Istotnym problemem jest brak wymiany krajowej oferowanej studentom Wydziału Zarządzania. Władze Jednostki wskazały, iż priorytetem było uruchomienie wymiany międzynarodowej, z uwagi na fakt większego zainteresowania studentów tymi programami. Zaleca się nawiązanie współpracy z ośrodkami krajowymi, szczególnie w sytuacji zbyt wysokich kosztów związanych z pobytem studentów zagranicą. Pozwoli to na wyjazdy większej grupy studentów, która będzie miała możliwość dodatkowego rozwoju i wymiany doświadczeń ze studentami pokrewnych jednostek.

Na Wydziale Zarządzania nie istnieje żadne rozwiązanie systemowe, dotyczące rekrutacji na szkolenia, konferencje czy wymianę międzynarodową studentów. Jednostka nie prowadzi również żadnego procesu ankietyzacji dotyczącego wymiany międzynarodowej studentów. Zaleca się stworzenie kwestionariusza ankiety, dotyczącego wymiany w kontekście jakości kształcenia i osiągniętych przez studentów efektów kształcenia poza macierzystą Uczelnią.

Analiza dokumentów oraz rozmowy przeprowadzone z doktorantami i przedstawicielami jednostki wskazują, że Wydział Zarządzania realizuje zadania badawcze we współpracy z partnerami zagranicznymi i krajowymi. Współpraca ta objęta jest umowami oraz porozumieniami bilateralnymi, a także prowadzona jest w ramach kontaktów bezumownych, przez co umożliwia się uczestniczenie doktorantom w zagranicznych formach wsparcia pracy naukowej i dydaktycznej takich jak: staże, praktyki, stypendia, wymiany, czy programy badawcze. Nie mniej jednak udział uczestników studiów III stopnia w życiu międzynarodowym jednostki będzie możliwy do oceny dopiero po pierwszym roku realizowanych studiów.

Wydział Zarządzania planuje także nawiązać współpracę z krajowymi instytucjami akademickimi poprzez system mobilności – MOSTECH, co oceniane jest przez doktorantów pozytywnie.

6.2)

Współpraca z zagranicznymi ośrodkami akademickimi pozwala kadrze Wydziału na prowadzenie badań o zasięgu międzynarodowym z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi

informatycznych i statystycznych, wymianę doświadczeń dydaktycznych, poznanie specyfiki kształcenia w innych krajach.

W latach 2007-2012 47 pracowników naukowych Wydziału uczestniczyło w badaniach naukowych prowadzonych w ramach następujących grantów międzynarodowych:

- ◆ Projekt VEGA The Management and Development of Highly qualified human potential. Dynamical Model of Motivation of human potential,
- ◆ VISEGRAD STRATEGIC PROGRAM Strengthening the educational and scientific collaboration among Faculties of Economics within V4 and countries of South Eastern Europe,
- ◆ VISEGRAD Small Grant – “International Conference of Technology Knowledge and Informatio’10” międzynarodowy grant finansowany przez Visegrad Fund,
- ◆ VISEGRAD Small Grant The 2nd International Scientific Seminar “Toyotarity in the context of european enterprises improvement” międzynarodowy grant finansowany przez Visegrad Fund,
- ◆ VISEGRAD Small Grant „Tourism economy in the Context of Central Europe” - międzynarodowy grant finansowany przez Visegrad Fund.
- ◆ Projekt międzynarodowy w ramach współpracy międzyrządowej nt. “University Role In Region Development and Knowledge Dissemination”,
- ◆ „Retail management of bio products In Slovak Republic and Poland”, w ramach międzynarodowej umowy bilateralnej o współpracy naukowej,
- ◆ Projekt w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego „Przedsiębiorczy naukowiec szansą rozwoju Politechniki Częstochowskiej” Słowacja (Koszyce),
- ◆ Projekt TEMPUS: Projet Mesure Structurelle 2011 Algerie: Systeme D’information Pour Le Gouvernance Numeriquesdes Etablissements Algeriens Dans Le Lmd(Sigone).

Pracownicy Wydziału wykazywali także dużą aktywność w organizowaniu i współorganizowaniu międzynarodowych konferencji naukowych o tematyce związanej z prowadzonymi kierunkami studiów. Przykładowo, można tu wymienić:

1. Cykl Międzynarodowych Konferencji Naukowych „Quality Production Improvement”,
2. Cykl Międzynarodowych Konferencji Naukowych „Technical & Economic Aspects of Industrial Reconversion”,
3. Międzynarodowe Seminarium Naukowe „Centra logistyczne w Unii Europejskiej”,
4. Cykl Międzynarodowych Konferencji Naukowych „Multimedia w Biznesie i Zarządzaniu”,
5. Międzynarodową Konferencję Naukową „Problemy zarządzania zasobami ludzkimi w dobie globalizacji”,
6. Międzynarodową Konferencję Naukową „Zarządzanie organizacjami w warunkach globalizacji – nowe trendy, strategie, techniki”,
7. Międzynarodową Konferencję Naukową „Marketing społeczny oraz perspektywy jego rozwoju na świecie”,
8. Cykl Międzynarodowych Konferencji Naukowych: „Toyotaryzm w polskich warunkach”, „Toyotaryzm w kontekście doskonalenia europejskich przedsiębiorstw”,
9. Austriacko-Polskie Forum Gospodarcze
10. Międzynarodową Konferencję Naukową „Central European Conference on Logistics”,
11. Międzynarodową Konferencję Naukową „Człowiek, Praca, Organizacja – Humanizacja Pracy a Współczesne Trendy w Zarządzaniu”,
12. Międzynarodową Konferencję Naukową „Związki zawodowe w zglobalizowanym świecie”,
13. Międzynarodową Konferencję Naukową „Kreatywność i innowacje w zarządzaniu organizacjami”,

14. Międzynarodową Konferencję Naukową „Zintegrowana działalność promocyjna na rynkach krajowych i międzynarodowych”,
15. Międzynarodową Konferencję Naukową „Problemy ochrony zdrowia, edukacji prozdrowotnej i ekologicznej w regionie częstochowskim XIX-XXI wiek”,
16. Międzynarodową Konferencję Naukową „Zarządzanie publiczne – uwarunkowania, kierunki, techniki”,
17. Cykl Międzynarodowych Konferencji Naukowych „Bezpieczeństwo Systemu Człowiek-Obiekt Techniczny - Otoczenie”,
18. Międzynarodową Konferencję Naukową „Human Potential Management in a Company”,
19. Międzynarodową Konferencję Naukową „Macro and Microeconomical Aspects of Logistics Management”,
20. Cykl Międzynarodowych Konferencji Naukowych „Przedsiębiorczość – szanse i wyzwania”
21. Międzynarodową Konferencję Naukową „Ludzie a wartość organizacji – kapitał ludzki, społeczny i intelektualny”,
22. Międzynarodową Konferencję Naukową „Central European Conference of Logistic”,
23. Międzynarodową Konferencję Naukową „Zarządzanie działalnością marketingową w skali krajowej, międzynarodowej i globalnej”,
24. Międzynarodową Konferencję Naukową „Ryzyko w działalności podmiotów gospodarczych”,
25. Międzynarodową Konferencję Naukową „Nowe kierunki, metody i techniki w zarządzaniu i marketingu”,
26. Międzynarodową Konferencję Naukową „Zarządzanie kosztami przedsiębiorstwa w warunkach globalizacji”,
27. Międzynarodową Konferencję Naukową “International Conference on Contemporary Problems in Architecture and Construction. Sustainable Building Industry of the Future”

W latach 2007-2012 liczba organizowanych przez Wydział międzynarodowych konferencji sukcesywnie wzrastała, wzrosła też liczba cudzoziemców biorących w nich udział.

Organizowane międzynarodowe konferencje i seminaria naukowe mają na celu popularyzowanie osiągnięć naukowych pracowników Wydziału. Stwarzają forum do dyskusji na temat najnowszych światowych osiągnięć w danej dyscyplinie naukowej, sprzyjają wymianie doświadczeń i poglądów odnośnie prowadzonych badań naukowych, aktywizują młodych pracowników nauki prezentujących swoje pierwsze wyniki badań oraz integrują przedstawicieli krajowych i zagranicznych ośrodków akademickich. Wymiernym efektem merytorycznych dyskusji towarzyszących wystąpieniom uczestników konferencji są wspólne publikacje naukowe, które nie tylko wzbogacają dorobek naukowy ich autorów, ale również mogą być wykorzystywane na zajęciach dydaktycznych ze studentami. Wybrane artykuły w języku angielskim mogą również stanowić ciekawy materiał umożliwiający studentom kierunku Filologia zapoznanie się ze specjalistycznym słownictwem.

W ocenie międzynarodowej współpracy Wydziału należy też zwrócić uwagę na znaczenie wykładów profesorów reprezentujących zagraniczne środowiska naukowe. W latach 2008-2012 zorganizowano 32 takie wykłady. Wykłady te cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród studentów, którzy chętnie włączyli się do dyskusji podsumowującej problematykę poruszaną na wykładach oraz uczestniczyli w warsztatach naukowych organizowanych po wykładach. Efektem tego typu zajęć jest również zwiększenie wśród studentów kompetencji komunikacyjnej w języku angielskim oraz związane z tym częstsze wykorzystywanie w procesie uczenia się materiałów zgromadzonych w bazach danych czasopism elektronicznych

ELSEVIER, EBSCO, SPRINGER, NATURE, SCIENCE, EMERALD MANAGEMENT (dostępnych z komputerów sieci uczelnianej).

6.3)

Wydział współpracuje z pokrewnymi wydziałami trzech Uniwersytetów Ekonomicznych (w Katowicach, Krakowie, Wrocławiu), Uniwersytetu Łódzkiego, Warszawskiego, Warmińsko-Mazurskiego, Mikołaja Kopernika w Toruniu, Politechniki Śląskiej i Politechniki Białostockiej, a także z PAN i licznymi towarzystwami i stowarzyszeniami naukowymi. Współpraca polega na organizowaniu seminariów, konferencji, współuczestnictwie w programach badawczych, współautorstwie prac naukowych, członkostwie w radach naukowych czasopism, pełnieniu funkcji promotorów i recenzentów prac naukowych, prowadzenie wykładów i zajęć dydaktycznych.

6.4)

Wydział Zarządzania współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym w różnych formach na różnych etapach procesu kształcenia. Jak wspomniano istotną rolę opiniotwórczą odgrywa Rada Doradcza Przedstawicieli Biznesu, której celem jest czynny udział w procesie tworzenia nowych kierunków studiów i doskonaleniu treści programowych poszczególnych przedmiotów w celu osiągnięcia przez studenta wymaganych przez otoczenie społeczno-gospodarcze efektów kształcenia.

Należy zwrócić uwagę na przedsiębiorstwa otwarte na współpracę z Wydziałem Zarządzania, objawiającą się w organizowaniu zajęć o wymiarze praktycznym na terenie zakładów (por. wyżej, p. 4.2). Zespołowi Oceniającemu udostępniono zostały umowy (w sumie 13 umów) zawarte między Wydziałem Zarządzania PCz a firmami i instytucjami lokalnego rynku pracy o współpracy naukowo-technicznej. W znaczącej ilości tych umów są zapisy, które umożliwiają na częściową realizację zajęć dydaktycznych (głównie z przedmiotów technicznych) na wydziałach produkcyjnych tych firm. Umowy te także pozwalają na korzystanie przez studentów z informacji dotyczącej organizacji produkcji, stosowanych urządzeń. Wiele umów dotyczy także wspólnego rozwiązywania problemów technicznych i organizacyjno-technicznych.

Na Wydziale od 2009 roku cyklicznie odbywają się wykłady przedstawicieli organizacji gospodarczych m. in. Strabag, Kompanii Węglowej, Skanska, Grupa Tauron, Philips, Jeromino Martins, Poczty Polskiej i innych. Jest to istotny element w procesie przekazywania wiedzy praktycznej studentowi przez czynnych zawodowo przedstawicieli biznesu, co korzystnie wpływa na osiągnięcie założonych efektów kształcenia.

W procesie kształcenia zaangażowane są osoby z doświadczeniem zawodowym np. zajęcia w zakresie rachunkowości prowadzi biegły rewident, główny księgowy.

Na etapie pracy dyplomowej, a także praktyk zawodowych uwzględniane są opinie i sugestie organizacji społecznych i gospodarczych, w których praktyki i staże są realizowane. Na prośbę tych instytucji, za zgodą autora i promotora, udostępniana jest kopia pracy dyplomowej. Uzyskane tą drogą informacje zwrotne wykorzystywane są do doskonalenia procesu dyplomowania. Jak wspomniano, niektóre prace realizowane są bezpośrednio we współpracy z firmą.

Współpraca z jednostkami otoczenia społeczno-gospodarczego mająca wpływ na osiągnięcie efekty kształcenia odbywa się także poprzez angażowanie studentów w rozwiązywanie zleconych Politechnice Częstochowskiej zagadnień w ramach działalności kół naukowych. Ze spotkań z przedstawicielami kół naukowych funkcjonujących na Wydziale Zarządzania wynika, że praca w kołach zwiększa możliwości uzyskania efektów kształcenia określonych dla poszczególnych kierunków.

Koło Naukowe Rachunkowości „Buchalter” funkcjonujące w ramach kierunku Zarządzanie zorganizowało np. wykłady prowadzone przez właścicieli biur rachunkowych z zakresu prawa podatkowego, podatku VAT, było organizatorem - przy udziale środowiska praktyków rachunkowości - konferencji naukowej, której efektem była publikacja pt. „Teoria i praktyka współczesnych przedsiębiorstw”, I. Turek (red.), SWWZPCz, Częstochowa 2012. Podobny wymiar ma praca kół naukowych na innych kierunkach Wydziału Zarządzania.

Wreszcie szereg innych form współpracy wizytowanej jednostki (por. p. 1.4) z otoczeniem społeczno-gospodarczym świadczy o możliwości wpływu interesariuszy zewnętrznych reprezentujących rynek pracy na osiągnięte efekty kształcenia.

W uruchamianiu kierunków i weryfikacji efektów kształcenia ważną rolę odgrywają współpracujące z Wydziałem liczne przedsiębiorstwa i jednostki samorządu lokalnego. Wydział ma podpisane umowy o współpracy z 9 przedsiębiorstwami o znaczącej pozycji na rynku, powołaną Radę Doradczą Przedstawicieli Biznesu, organizuje cykliczne spotkania z menedżerami pn. „Ludzie Wielkiego Biznesu”. Dzięki współpracy z biznesem następuje transfer wiedzy do praktyki, pracownicy Wydziału mają możliwość konfrontacji wiedzy teoretycznej z praktyką oraz komercjalizacji badań. Przedstawiciele przedsiębiorstw informują Wydział o miejscach pracy dla absolwentów, zapotrzebowania praktyki na określonych specjalistów wpływają na decyzje dotyczące efektów kształcenia dla poszczególnych kierunków studiów i studiów podyplomowych. Współpraca z praktyką stymuluje rozwój nowych kierunków badań oraz wywiera wpływ na jakość procesu kształcenia. Dzięki organizowanym Targom Pracy, wykładom praktyków i seminariów studenci mają możliwość uzyskania informacji o ścieżkach kariery, możliwości odbycia praktyk i staży, dzięki którym nabywają umiejętności zastosowania posiadanej wiedzy w praktyce. Uczelnia nawiązała współpracę z przedsiębiorstwami i instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego w ramach praktyk studenckich. Studenci wizytowanego Wydziału wskazali, iż współpraca ze wskazanymi jednostkami jest istotnym elementem na drodze ich kształcenia. Studenci mają możliwość odbycia praktyk w firmach zewnętrznych, jak również uczestniczyć w szkoleniach i warsztatach prowadzonych przez przedsiębiorstwa. Istotnym problemem jest jednak brak długoterminowych umów, dotyczących stałych miejsc praktyk studenckich w określonych firmach.

Wydział Zarządzania nie prowadzi procesu ankietyzacji w obszarze praktyk studenckich. Osoby odpowiedzialne za koordynację praktyk zawodowych wskazały, iż nie widzą potrzeby funkcjonowania ankietyzacji w tym sektorze. Zaleca się wprowadzenie systemu, którego celem będzie sprawdzenie jakości odbywania praktyk studenckich. Istotne będzie również zebranie opinii studentów, dotyczącej wykorzystania nabytych umiejętności w trakcie trwania praktyk. Badanie ankietowe pomoże również wskazać wzajemne potrzeby i oczekiwania studentów oraz pracodawców.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego: *w pełni*

6.1) Współpraca międzynarodowa prowadzona jest w ramach międzynarodowych programów współpracy, umów międzyuczelnianych oraz umów będących efektem kontaktów katedr i pracowników Wydziału z partnerami zagranicznymi.

Wydział zapewnia pracownikom udział w wyjazdach zagranicznych w celu prowadzenia zajęć, odbycia szkoleń, prowadzenia badań w ramach grantów międzynarodowych, udziału w konferencjach i studentom w celu odbycia części studiów w uczelni zagranicznej, stażu lub praktyki. Liczba wyjeżdżających pracowników i studentów z roku na rok zwiększa się. Wydział Zarządzania zapewnia udział studentów w

wymianach międzynarodowych. Problemem jest jednak brak wymiany krajowej dla studentów wizytowanej Jednostki.

6.2) Rozszerzanie zakresu współpracy z naukowymi ośrodkami zagranicznymi oraz środowiskami biznesowymi kształtuje świadomość studentów oraz ich oczekiwania względem realizowanego na Wydziale Zarządzania procesu edukacyjnego, skutkuje poszerzeniem znajomości języka obcego oraz nabywaniem kompetencji jego praktycznego wykorzystywania w różnych sytuacjach zawodowych. Współpraca z zagranicznymi ośrodkami akademickimi w zakresie prowadzenia wspólnych badań w ramach projektów, wymiana doświadczeń podczas odbywania staży zagranicznych czy spotkań na organizowanych konferencjach naukowych jest niezwykle pomocna zarówno w procesie dydaktycznym, jak i pracy naukowo-badawczej.

6.3) Wydział dba o swoją pozycję w krajowym środowisku naukowym, o czym świadczą różne formy współpracy z licznymi uniwersytetami, politechnikami, PAN, towarzystwami i stowarzyszeniami naukowymi oraz funkcje pełnione przez pracowników Wydziału w różnych organizacjach naukowych. Wydział Zarządzania nawiązuje aktywną współpracę z innymi instytucjami akademickimi i przedsiębiorstwami, co przekłada się na osiągnięcie odpowiednich efektów kształcenia, szczególnie w obszarze kształtowania umiejętności.

6.4) Ocena wpływu współpracy wizytowanej jednostki z otoczeniem społeczno-gospodarczym na osiągnięte efekty kształcenia jest wyróżniająca. Współpraca z przedsiębiorstwami stymuluje rozwój prac naukowych pracowników oraz ma bezpośredni wpływ na jakość realizowanego procesu dydaktycznego. Wydział Zarządzania podejmuje szeroką współpracę z pracodawcami, komercjalizuje wyniki badań swoich pracowników, zachęca do udziału w działalności dydaktycznej i naukowej osoby spoza jednostki, bierze udział w przedsięwzięciach regionalnych mających na celu podniesienie konkurencyjności i atrakcyjności regionu. Wydział Zarządzania poprzez swoje działania inspirowanie budowę społeczeństwa obywatelskiego, tworzy wzorce postaw otwartych, etycznych i odpowiedzialnych. Jednocześnie kształci i przygotowuje ludzi przedsiębiorczych, kompetentnych i dobrze zorientowanych w realiach współczesnego rynku.

Kryterium 7. Wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne zapewniane przez jednostkę studentom i doktorantom w procesie uzyskiwania efektów uczenia się

7.1).

OPIEKA NAUKOWA. Studenci Wydziału Zarządzania wskazali, iż posiadają swobodę w doborze tematyki prac dyplomowych. Dodatkowo mają odpowiedni dostęp do promotorów, których godziny konsultacji są dostosowane do potrzeb studentów. W opinii studentów na wyróżnienie zasługuje duże zaangażowanie i odpowiednie kwalifikacje wykładowców do pracy ze środowiskiem studenckim.

W Uczelni funkcjonuje międzywydziałowe koło integracji i wsparcia „Feniks” zrzeszające studentów niepełnosprawnych. Uczelnia zapewnia również możliwość rehabilitacji studentów niepełnosprawnych w Zakładzie Rehabilitacji Leczniczej, gdzie udzielane są bezpłatne świadczenia zdrowotne. Istotnym elementem jest wyposażenie Bibliotek Uczelni w elektroniczne lupy, które umożliwiają odpowiedni rozwój osób niedowidzących. Osoby niedosłyszące mają możliwość wypożyczyć na okres studiów

Zestawy FM - Nadajnik Amigo T20 / Odbiornik Amigo R1. Dział Nauczania Politechniki Częstochowskiej posiada również kserokopiarkę Rex Rotary MP2000SP dostępną nieodpłatnie dla studentów niepełnosprawnych.

Politechnika Częstochowska tym samym wspiera rozwój naukowy i stwarza możliwości kształcenia studentów niepełnosprawnych.

OPIEKA DYDAKTYCZNA. Wizytowana Jednostka proponuje swoim studentom szeroka ofertę przedmiotów obieralnych. Dodatkowo na studiach II stopnia zapewniona jest możliwość wyboru przedmiotu prowadzonego w języku obcym (angielskim lub niemieckim). Skutkuje to możliwością indywidualizacji i doboru programu kształcenia do zainteresowań studenta.

Studenci mają możliwość konsultacji z pracownikami naukowo-dydaktycznymi. Terminy konsultacji są dostosowane do potrzeb studentów. Według opinii środowiska studenckiego problemem jest jednak częsta nieobecność wykładowców w godzinach trwania konsultacji. Na Wydziale nie istnieją systemy weryfikacji konsultacji. Władze Jednostki wskazały, iż jest prowadzona częsta kontrola obecności wykładowców w trakcie trwania konsultacji. W związku z opiniami studentów należy uznać, że rozwiązania przyjęte przez Władzę Wydziału są niewystarczające i mało skuteczne.

Istotnym elementem opieki dydaktycznej jest wsparcie studentów w procesie uczenia się, wykorzystując w tym celu technikę e-learning. Studenci pozytywnie oceniają nowoczesne techniki nauczania, które proponuje im Uczelnia.

OPIEKA MATERIALNA. Jednostka posiada przejrzysty system opieki materialnej i socjalnej. Świadczenia są wydawane w terminie, bez zbędnych opóźnień, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Zasady przyznawania pomocy materialnej są przejrzyste określone oraz w pełni dostępne dla studentów.

Rozdział środków finansowych na świadczenia pomocy materialnej jest dokonywany w porozumieniu z Samorządem Studentów Wydziału Zarządzania, co jest zgodne z art. 174 ust. 2 Ustawy.

Samorząd Studentów posiada swoich przedstawicieli w Uczelnianej Komisji Stypendialnej, Odwoławczej Komisji Stypendialnej, zgodnie z art. 177 ust. 3 Ustawy.

Decyzje w sprawie składanych wniosków do Komisji są wydawane w formie pisemnej, przysługuje od nich odwołanie zgodnie z art. 207 ust. 1 Ustawy. Zwierają one wszystkie składniki, które powinny zawierać decyzje administracyjne, zgodnie z art. 107 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Uczelnia posiada dodatkowo, dwustopniowy system motywacyjny dla studentów osiągających sukcesy na polu naukowym, artystycznym i sportowym. Pierwszy stopień, funkcjonuje na poziomie Uczelni i dotyczy 5% najlepszych studentów danego wydziału wyróżniających się wysoką średnią ocen. Rektor wręcza podczas inauguracji roku akademickiego medal i list gratulacyjny najlepszym studentom. Drugi stopień, funkcjonuje na poziomie Wydziału i dotyczy studentów wyróżniających się wysokimi osiągnięciami artystycznymi, sportowymi lub organizacyjnymi. Wyróżnieni studenci otrzymują od Dziekana dyplomy oraz drobne upominki rzeczowe.

Doktoranci pozytywnie ocenili pracę Kierownika Studiów Doktoranckich oraz obsługi administracyjnej, zaznaczając otwartość, elastyczność oraz gotowość do pomocy pracowników odpowiadających za studia doktoranckie. Ponadto uczestnicy studiów III stopnia wyrazili korzystną opinię na temat sposobu komunikacji poprzez stronę www oraz listę mailingową ze strony jednostki.

Ocena funkcjonującego w jednostce systemu opieki materialnej:

Zasady przyznawania stypendium doktoranckiego określa Regulamin przyznawania stypendiów doktoranckich wg załącznika do Uchwały Nr 359/2011/2012 Senatu PCz z dnia 28 marca 2012 r. Z uwagi, iż stypendium doktoranckie przydziela rektor, środki na stypendia

rozdysponowywane są ze szczebla uczelnianego, co przyjmuje się jako rozwiązanie poprawne. Większość doktorantów w ramach jednostki otrzymuje stypendium doktoranckie, Fakt ten oceniony został przez uczestników studiów III stopnia bardzo pozytywnie. Kwoty przydzielane doktorantom oraz czas w jakim wypłacane jest stypendium są zgodne z przepisami Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym. Decyzje spełniają wymogi art. 107 Kodeksu Postępowania Administracyjnego, zgodnie z art. 207 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Na uwagę według uczestników studiów III stopnia zasługują również przejrzyste kryteria przydziału stypendium doktoranckiego oraz zwiększenia stypendium doktoranckiego z dotacji podmiotowej na dofinansowanie zadań projakościowych, wprowadzonego wskutek nowelizacji Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Zasady przyznawania zwiększenia stypendiów doktoranckich określa Regulamin przyznawania zwiększenia stypendium doktoranckiego z dotacji podmiotowej na dofinansowanie zadań projakościowych wg załącznika do Uchwały Nr 360/2011/2012 Senatu PCz z dnia 28 marca 2012 r.

Obok stypendium doktoranckiego elementem wsparcia finansowego dla doktorantów są świadczenia pomocy materialnej. Zgodnie z poprawnie sformułowanym Regulaminem przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej doktorantom Politechniki Częstochowskiej uczestnicy studiów III stopnia wszystkich trybów studiów mogą korzystać ze świadczeń socjalnych (stypendium socjalne, stypendium dla najlepszych doktorantów, stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, zapomoga). Przyznawane są one przez Komisje Stypendialne Wydziałów. Komisje stypendialne powoływane są i funkcjonują na podstawie zgodnych z prawem, czytelnych i powszechnie znanych procedur, a także prowadzą pełną i przejrzystą dokumentację. Zasady i procedury stosowane w powyższym zakresie są prawidłowe. Decyzje spełniają wymogi art. 107 Kodeksu Postępowania Administracyjnego, zgodnie z art. 207 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Doktoranci mają także możliwość uzyskania wsparcia finansowego na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych ze środków wydziałowych. System opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej uwzględnia potrzeby doktorantów niepełnosprawnych, choć zarówno uczestnicy studiów III stopnia, jak i przedstawiciele administracji czy nauczycieli akademickich stwierdzili że niewielu jest na wydziale niepełnosprawnych doktorantów.

Politechnika Częstochowska deklaruje swa otwartość na przyjęcie kandydatów niepełnosprawnych. Zarówno doktoranci jak i studenci mogą liczyć na pomoc Międzywydziałowego Koła Integracji i Wsparcia Feniks, które przekazuje informacje dotyczące możliwych form pomocy udzielanych studentom/ doktorantom niepełnosprawnym.

7.2).

Do rozwiązywania spraw konfliktowych została opracowana w ramach wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Procedura PS-10 przeciwdziałania zjawiskom patologicznym związanym z procesem kształcenia na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej.

Studenci wizytowanej Jednostki , podczas spotkania z zespołem oceniającym nie potrafili wypowiedzieć się na temat efektywności rozpatrywania skarg i rozwiązania sytuacji konfliktowych. Studenci wskazali, iż nie mieli również okazji uczestniczyć we wskazanych sytuacjach. Władze Jednostki przyznały, że mimo opracowania odpowiedniej procedury nie ma żadnych doświadczeń w tym zakresie, „z uwagi na fakt, iż wskazane incydenty mają miejsce bardzo rzadko.

Studenci Wydziału Zarządzania posiadają swoich przedstawicieli w Komisji dyscyplinarnej i Odwoławczej Komisji dyscyplinarnej ds. studentów w składzie złożonym z

równej liczby studentów i nauczycieli akademickich, co jest nie zgodne art. 213 ust. 5 Ustawy.

Wizytowana Jednostka nie oferuje środowisku studenckiemu bezpłatnej pomocy psychologicznej, która miałaby na celu wsparcie studentów w trudnych sytuacjach życiowych. Studenci wskazali, iż są zainteresowani przedstawioną formą pomocy.

Jednostka nie posiada unormowanego trybu postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji konfliktowej z udziałem doktorantów. Zarówno student jak i doktorant proceduralnie zmuszony jest do osobistego złożenia skargi, następnie rozpatrywanej przez Władze Wydziału w celu próby polubownego jej rozwiązania.

7.3).

Wydziałowa Rada Samorządu Studentów Wydziału Zarządzania prowadzi działalność w zakresie spraw studenckich, włączając w to organizację przedsięwzięć kulturalnych m.in. Wydziałowego dnia sportu, balu Mikołajkowego, obozów adaptacyjnych dla studentów pierwszego roku oraz sympozjów naukowych. Samorząd Studentów dodatkowo organizuje zbiórki charytatywne dla ośrodków opiekuńczo-adopcyjnych, przy współpracy z międzywydziałowym kołem osób niepełnosprawnym „Feniks”. Według opinii studentów wizytowanego Wydziału działalność Samorządu Studentów jest zadawalająca.

Samorząd Studentów pozytywnie ocenia współpracę z Władzami Wydziału. Istotne jest właściwe wsparcie działalności Wydziałowej Rady Samorządu Studentów przez Jednostkę. Wydział zapewnia odpowiednie warunki materialne i lokalowe dla działalności organizacji studenckich. Problemem jest jednak brak stałych środków finansowych, które studenci Wydziału mogliby wykorzystać dla organizacji inicjatyw studenckich. Uczelnia przekazuje środki pieniężne w ramach budżetu dla Uczelnianej Rady Samorządu Studentów Politechniki Częstochowskiej, lecz nie są one rozdzielane pomiędzy samorządy wydziałowe. Skutkuje to niemożnością zaplanowania poszczególnych inicjatyw studenckich dla studentów Wydziału Zarządzania na początku roku akademickiego.

Przedstawiciele Samorządu Studentów Wydziału Zarządzania wskazali, iż mają możliwość wydawania opinii (w formie ustnej) dotyczących pytań zawartych w ankietach dydaktycznych. Stwarza to możliwość współtworzenia kwestionariusza ankiet przez środowisko studenckie.

Przedstawiciele studentów aktywnie uczestniczą w pracach organów kolegialnych Uczelni. Istotna jest możliwość zabierania głosu przez studentów w sprawach dotyczących procesu dydaktycznego i struktury organizacyjnej Wydziału. Studenci wskazali, iż mieli możliwość prowadzenia dyskusji na temat spraw studenckich dotyczących strategii Wydziału, studenckich kół naukowych, czy gazetki Uczelnianej. Ich opinia jest często uwzględniana przy podejmowaniu decyzji.

Samorząd Doktorantów Politechniki Częstochowskiej jest scentralizowany i funkcjonuje na poziomie uczelnianym bez Wydziałowych Rad Doktorantów. Natomiast przedstawiciele doktorantów Wydziału Zarządzania wchodzi w skład samorządowych organów uczelnianych oraz Rady Wydziału. Aktywność samorządu uczelnianego oceniana jest przez pozostałych doktorantów bardzo wysoko. Środowisko uczestników studiów III stopnia reprezentowane jest w organach uczelnianych (z wyjątkiem Uczelnianej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia), w których działaniach czynnie uczestniczy. Ponadto przedstawiciele doktorantów w razie konieczności opiniują i tworzą własne autorskie projekty aktów prawnych dot. doktorantów. Ocena działalności Samorządu jest w pełni pozytywna.

Praca przedstawicieli w Radzie Wydziału Zarządzania dopiero się rozpoczyna, dlatego ich działalność jest niemożliwa do weryfikacji.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego: w pełni

7.1) Wydział Zarządzania ma wdrożony system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej, uwzględniając potrzeby studentów i osób niepełnosprawnych.. Szczególne miejsce zajmują w nim możliwości wsparcia materialnego uczestników studiów III stopnia. W zakresie merytorycznym, korzystna jest opieka pracowników naukowych oraz system konsultacji.

7.2) Wydział ma opracowaną procedurę rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych. Wskazane sytuacje zdarzają się sporadycznie i są rozpatrywane przez Komisje dyscyplinarne i Władze Wydziału. Pozytywnie można ocenić pracę Kierownika Studiów Doktoranckich, administracji i zawartość stron www dot. doktorantów. Jak również listę mailingową i częstego wykorzystywania jej jako jednego z najlepszych narzędzi polityki informacyjnej.

7.3) Wydział Zarządzania wspiera działalność Samorządu Studentów oraz organizacji studenckich. Istotny jest fakt aktywnego udziału przedstawicieli studentów w pracach organów kolejalnych Jednostki i Uczelni. Władze deklarują włączenie doktorantów w aktywny udział w pracach organów jednostki .

Kryterium 8. System wewnętrznych przepisów prawnych normujących proces zapewnienia jakości kształcenia, jego spójność i zgodność z przepisami powszechnie obowiązującymi

Głównym założeniem Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Politechnice Częstochowskiej jest właściwa realizacja zadań oraz wypełnienie misji Uczelni. System ten został wprowadzony w Uczelni na mocy Uchwały Senatu Nr 192/2007 z dnia 21 listopada 2007 r. w sprawie systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Politechnice Częstochowskiej, którego integralną częścią były 3 załączniki określające: założenia Systemu, zadania Uczelnianej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, oraz zadania Wydziałowego Pełnomocnika ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. System ten został uaktualniony Uchwałą Senatu Nr 363/2011/2012 z dnia 28 marca 2012 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 192/2007 Senatu Politechniki Częstochowskiej z dnia 21 listopada 2007 r. w sprawie Zapewnienia Jakości Kształcenia w Politechnice Częstochowskiej, a uzupełniony o załącznik określający zadania dla Dziekanów. Ponadto na mocy tej w uchwały zadania określone dla Wydziałowego Pełnomocnika przejęły Wydziałowe Komisje ds. Jakości Kształcenia.

W obu tych uchwałach zdefiniowane podstawowe cele i obszary objęte tym systemem, zarówno na poziomie ogólnouczelnianym jaki i wydziałowym. Ma on za zadanie podniesienie rangi pracy dydaktycznej, zapewnienie wysokiego poziomu kadry nauczającej i jej rozwoju, nowoczesność programów kształcenia i ich dostosowanie do potrzeb i wymagań rynku pracy, przestrzeganie wymagań KRK oraz wprowadzenie mechanizmów zapewniających wysoką jakość kształcenia. Obejmuje on w swoich procedurach takie obszary jak: strukturę studiów, plany i programy kształcenia, kadre nauczającą, warunki realizacji zajęć dydaktycznych i warunki studiowania oraz ocenę działania systemu. Nad prawidłową realizacją przyjętych celów oraz koordynacją prac związanych z wdrożeniem systemu na wydziałach ma czuwać powołana przez Rektora – Zarządzeniem nr 17/2012 z dnia 25 października 2012 r. Uczelniana Komisja ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia na kadencję 2012 – 2016. W jej skład wszedł Pełnomocnik Rektora ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia – jako przewodniczący, 6 (z każdego wydziału) wydziałowych pełnomocników ds. Zapewnienia jakości Kształcenia oraz 3 przedstawiciele jednostek międzywydziałowych. Jest to już druga powołana przez Rektora Komisja (pierwsza powołana została w 2009 r.).

Uczelnia posiada stosowne dokumenty potwierdzające działalność tej komisji, tj. sprawozdania i raporty składane corocznie Rektorowi i Senatowi Uczelni, a także zarządzenia Rektora powołujące te Komisje. Zwraca się jedynie uwagę na fakt, iż protokoły z posiedzeń Komisji są bardzo lakoniczne i hasłowe, bez omówienia poszczególnych punktów porządku obrad.

Z Uczelnianym systemem zapewniania jakości kształcenia – zgodnie z wyżej wymienioną Uchwałą Senatu - związane są Wydziałowe Systemy ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Za prawidłowe wdrożenie i funkcjonowanie tego systemu na wydziale odpowiadał powołany w 2007 r. wydziałowy pełnomocnik ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, którego zadania przejęła – powołana na mocy Uchwały Senatu nr 363/2011/2012 – Wydziałowa Komisja ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia powołana przez Radę Wydziału Zarządzania w dniu 10 lipca 2012 r. uzupełniona w dniu 17 września 2012 r. o 3 osoby, w tym przedstawiciela doktorantów oraz w dniu 14 listopada 2012 r. o kolejne 11 osób. Zadania dla Wydziałowych Komisji określone zostały w wymienionej wyżej uchwale Senatu.

Efektami prac Pełnomocnika Wydziałowego oraz Wydziałowych Komisji ds. zapewnienia jakości kształcenia są coroczne sprawozdania za okres roku akademickiego składane na posiedzeniach Rady Wydziału. W celu realizacji zadań określonych dla wydziałowych komisji w wymienionej wyżej uchwale Senatu powołane zostały na Wydziale Zarządzania następujące komisje: ds. weryfikacji tematów prac dyplomowych na poszczególnych kierunkach studiów, dydaktyczna, naukowa, kadrowa, wydawnicza, nagród i odznaczeń, ds. oceny nauczycieli akademickich, ds. określania, weryfikacji i doskonalenia efektów kształcenia, ds. sprawdzania treści poszczególnych przedmiotów z efektami kształcenia, ds. wyboru w drodze losowania prac dyplomowych przeznaczonych do weryfikacji w procedurze antyplagiatowej, ds. przeprowadzenia ankiety oceniającej nauczycieli akademickich oraz realizacji procesu dydaktycznego wśród studentów, ds. kategoryzacji, ds. sprawdzania treści przedmiotów z efektami kształcenia. Rada Wydziału powołała również koordynatorów ds. krajowych ram kwalifikacji. Komisje składają sprawozdania ze swojej działalności na posiedzeniach Rady Wydziału. Wydział posiada dokumentację potwierdzającą funkcjonowanie poszczególnych komisji. Wskazane byłoby prowadzenie protokołów w posiedzeniach poszczególnych komisji.

Na posiedzeniach Rady Wydziału była omawiana problematyka związana z poszczególnymi elementami wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.. Wskazane byłoby protokołowanie wszystkich posiedzeń Zespołów również kierunkowych w celu możliwości dokonania oceny zakresu ich działania.

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego: *w pełni*

Na Wydziale Zarządzania aktualnie wprowadzane i zostały wdrożone wewnętrzne przepisy prawne regulujące proces zapewnienia jakości kształcenia. Są one kompletne i spójne.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny instytucjonalnej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco (6)	w pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)

1. strategia rozwoju		X			
2. wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			
3. cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji		X			
4. zasoby kadrowe, materialne i finansowe		X			
5. prowadzenie badań naukowych		X			
6. współpraca krajowa i międzynarodowa		X			
7. system wsparcia studentów i doktorantów		X			
8. przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia,		X			

Przeprowadzona wizytacja pozwala stwierdzić że Wydział Zarządzania dobrze zidentyfikował swoje silne i słabe strony jak i szanse i zagrożenia. Niewątpliwie silną stroną Wydziału jest

Posiadanie, jako pierwszy w kraju Wydział Politechniki, uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu; Uruchomienie studiów doktoranckich na Wydziale; Wysoka aktywność naukowa kadry wydziału potwierdzona dużą liczbą publikacji; Szczegółowo opracowany i wdrożony system zapewnienia jakości na Wydziale; Interdyscyplinarność jednostki wyrażająca się dużą różnorodnością oferowanych kierunków i trybów kształcenia; Duża liczba organizowanych przez Wydział konferencji, seminariów i warsztatów upowszechniających i popularyzujących najnowsze rozwiązania; Szeroka oferta Wydawnictwa Wydziału Zarządzania; Popularyzacja regionu na świecie poprzez afiliowanie publikacji i uczestnictwo pracowników Wydziału Zarządzania w konferencjach – w tym międzynarodowych,

Ciągle zwiększająca się liczba zagranicznych i krajowych uczelni wyższych współpracujących z jednostką;

Uzyskiwanie pozytywnych wyników ocen akredytacyjnych dla poszczególnych kierunków Wydziału;

Dobra lokalizacja Wydziału, koncentracja obiektów dydaktycznych w jednym miejscu, bezpośredni dostęp do środków komunikacji miejskiej;

Nowoczesna i stale rozbudowywana infrastruktura Wydziału;

Natomiast Zespół oceniający uważa iż Działalność Biura Karier nie jest silną stroną Wydziału i wymaga podjęcia odpowiednich działań .

Wizytacja potwierdziła też określone przez Wydział słabe strony:

brak kierunków zamawianych; platforma umożliwiająca prowadzenie studiów e-learning dopiero na etapie tworzenia; mała liczba oferowanych przedmiotów z językiem wykładowym angielskim; nie w pełni wykorzystana oferta wyjazdów zagranicznych dla studentów; mała liczba studentów cudzoziemców .

Rozmowa z władzami pozwala uznać że Wydział podejmie działania między innymi w celu zwiększenia stopnia internacjonalizacji kształcenia.